

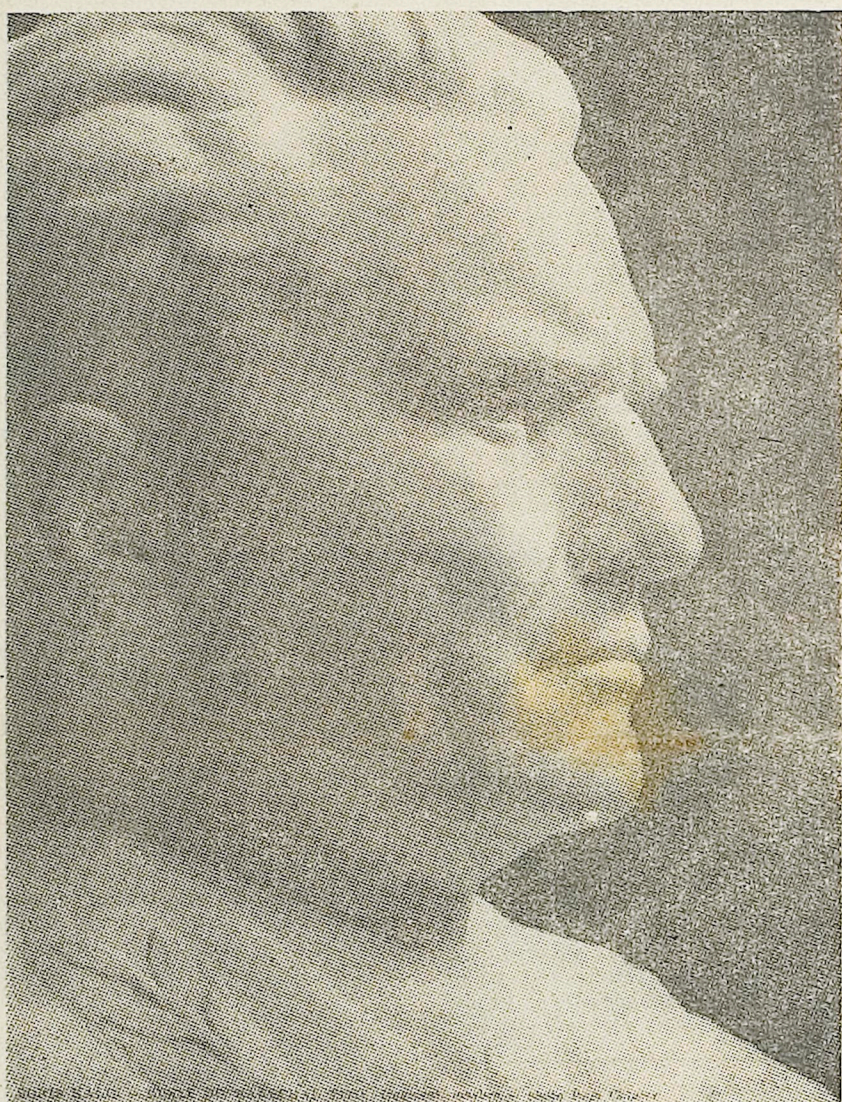
SLOVENSKI TADRAN

LETO I., ŠTEV. 45

Koper, petek 7. novembra 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Zgodovinski VI. kongres KPJ v Zagrebu

V nedeljo se je začel v Zagrebu šesti kongres Komunistične partije Jugoslavije. V slavnostno okrašeni kongresni dvorani se je zbralo nad 2000 delegatov, ki zastopajo okrog 780.000 članov KPJ in številni tuji gostje. Prihod maršala Tita in članov Politbiroja CK KPJ v dvorano so spremljale navdušene ovačije, ki so trajale nekaj minut. Vsi delegati so vstali in z vzklikanjem »Heraj Tito« in »Mi smo Titovi, Tito je naš« pozdravljali generalnega sekretarja KPJ in največjega sina naših narodov.

Po maršalovih besedah »Otvorjam šesti kongres Komunistične partije Jugoslavije« so delegati zapeli »Internacionalo«, nato je tov. Tito pozdravil delegate, goste in delegacije.

Po sprejetju dnevnega reda in izvolitvi raznih komisij so kongres pozdravili zastopniki družbenih organizacij, Jugoslovanske ljudske armade, delovnih kolektivov in drugih. S tem je bil končan slavnostni del kongresa.

Tudi drugi dan kongresa se navdušeno ploskanje ob prihodu tovariša Tita in članov politbiroja CK KPJ v dvorano, kar ni hotelo poleči. Maršal

Tito je delegatom in tujim gostom pristržno odzdravljaval. Drugemu dnevu dela kongresa je predsedoval tov. Djuro Pucar-Stani. Točno ob 8.10 uri je stopil, navdušeno pozdravljen, na govorniški oder maršal Tito. V svojem, nad 100 strani obsegujočem referatu »Borba komunistov Jugoslavije za socialistično demokracijo«, je podal popoln pregled mednarodnega in notranje političnega položaja in nakazal perspektive za bodoči razvoj socialistične demokracije v Jugoslaviji. Maršal Tito je končal svoje poročilo, ki je trajalo polnih pet ur in pol ob 13.15. Po referatu so delegati in gostje ponovno privedli maršalu dolgočasne ovačije, nato pa so pozdravile kongres številne delegacije delovnih kolektivov.

V popoldanskem nadaljevanju je verifikacijska komisija objavila, da prisostvuje kongresu 2.022 delegatov, 14 delegatov pa je upravičeno odsotnih. Od izvoljenih delegatov je 915 delavcev, 382 kmetov, 422 intelektualcev, 195 nameščencev, 47 študentov in 31 raznih drugih poklicev. Povprečni partijski staž delegatov je 11 let, 1 mesec in 28 dni.

Po formiranju komisije za prošnje in pritožbe so v diskusiji govorili številni delegati, med njimi Rodoljub Čolaković, Nikola Sekulić, Moma Marković in drugi.

Trejni dan kongresa so delegati nadaljevali z diskusijo o poročilu generalnega sekretarja tov. Tita. Prvi je govoril predsednik gospodarskega sveta vlade FLRJ Boris Kidrič, ki je jasno prikazal nekatera temeljna načela novega gospodarskega sistema v Jugoslaviji. Tov. Kidrič je poudaril, da lahko od našega novega sistema zahtevamo, naj imajo upravno vodstvo naših podjetij v svojih rokah neposredni proizvajalci kot temeljni činitelji za vzpostavitev trajnih in učinkovitih socialističnih odnosov v proizvodnji. Novi gospodarski sistem mora temeljiti na objektivnih gospodarskih zakonih, ki se jih ne sme dušiti z upravnimi metodami ali ukrepi. Tov. Kidrič je nato obsodil trditve sovjetskih voditeljev, češ da je prisvajanje delovnega dobička s strani države temeljni činitelj socialističnega gospodarstva. Poudaril je, da tako prisvajanje ne mo-

re biti socialistični element, če se to nadaljuje po začetnem obdobju socialistične izgradnje.

V dopoldanskem delu kongresa je govoril tudi tov. Ivan Regent, ki se je dotaknil zlasti tržaškega vprašanja ter vprašanja odnosov med FLRJ in Italijo. Poudaril je, da Italija ne kaže niti najmanj dobre volje, da bi se odnosi med njo in Jugoslavijo uspešno uredili. Navedel je, da skušajo zakriti svoje imperialistične zahteve po Trstu, Reki, Zadru in Dalmaciji z obtožbami, češ da jugoslovanska vlada preganja Italijane v coni B. Glede najnovejših izredov in izzivanj v Trstu in Sredipolju je tov. Regent dejal: »Če smo imeli leta 1920 v Trstu enega Giunto, ki je zažgal Narodni dom, jih imamo danes mnogo, kajti danes v Trstu in Italiji skoraj ni politične stranke in gibanja, ki bi se uprlo divjanju italijanskih šovinistov proti tržaškim Slovcem.«

V popoldanskem nadaljevanju šestega kongresa je imel najvažnejši govor zunanji minister vlade FLRJ

Edvard Kardelj, ki je govoril predvsem o vprašanjih mednarodne politike. Ko je zanikal zmotno teorijo, po kateri bi bila politika Sovjetske zveze reakcionarna samo v odnosih do Jugoslavije, na drugih področjih pa bi bili napredna, je tov. Kardelj analiziral sovjetsko politiko od leta 1939, ko je Moskva paktirala s Hitlerjem, da bi se zagotovilo hegemonijo nad delom sveta, nato pa je navedel faze postopnega naraščanja sovjetskih imperialističnih teženj.

Pojasnili je zadržanje Kremlja do korejske vojne, do nemškega vprašanja, do kolonialnih držav in do vprašanja gospodarske pomoči zaostalim državam in poudaril, da se sovjetska politika kaže povsod za svetu enako agresivna in hegemonistična. Ta politika predstavlja največjo in najbolj neposredno nevarnost za svet in zadržuje s svojim delovanjem žarišča agresije in vse elemente imperialističnega hegemonizma.

Tov. Kardelj je nato zavrnil stalinistično tezo o protislovju med za-

(Nadaljevanje na 2. strani)

15.000 ljudi na predvolilnem zborovanju v Kopru

Iz vsega koprškega okraja so v sredo popoldne prišli ljudje in se zbrali na Titovem trgu v Kopru, da s svojo prisotnostjo dajo tudi zunanega izraza razpoloženju, ki vlada te dni po vaseh in mestih, ko je v Zagrebu zbranih na VI. kongresu KPJ nad 2000 delegatov. Poleg tega so člani Fronte v takem številu prišli v Koper, da javno pokažejo in podčrtajo svojo pripadnost bratski organizaciji, za katero bodo na bližnjih volitvah dne 7. decembra dali svoj glas kandidatom — tovarišem, ki jih bodo izbrali za voditelje političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Istočasno je tako velika udeležba ljudstva tudi odločen odgovor na vse iredentistične in novofašistične manifestacije italijanskih imperialistov iz teh dni v Sredipolju, v Gorici in na besne izbruhe tržaških iredentistov v mestnem svetu.

Že kmalu po 14. uri so začele prihajati večje skupine z godbami, zastavami in transparenti. Ob 15. uri je bil veliki Titov trg tako poln, da bi skoro ne našel več prostora. Zborovanje je začel tovariš Čotar, ki je dejal, da se vrši pod geslom: *Najboljše borbe za socializem v občinski in okrajni ljudski odbor*. Podal je nato besedo tov. Furlaniju, članu okrajnega komiteja KP. Med drugim je tovariš Furlani dejal:

»Kongres KPJ, ki zaseda te dni v Zagrebu, ko ocenjuje uspehe in neuspehe našega dela, ter postavlja smernice za naš razvoj v socializem, pomeni za nas poročilo, da bomo ostali sami gospodar svoje usode tako v mednarodni areni ostalih svobodnih narodov, kakor tudi na naši poti v socializem. S svojimi rokami smo se osvobodili, s svojimi lastnimi rokami bomo ustvarjali bodočnost. Naši narodi niso nikoli priznali gospodarja, pa naj je prišel od koderkoli in ga nikoli ne bodo. Na svoji zemlji hočemo biti svoj gospod.«

Ta mogočna manifestacija enotnosti, bratstva in odločnosti istrskega ljudstva je zunanji izraz našega prepričanja, da smo na poti, po kateri

nas vodi KPJ, da bomo dosegli skupaj z ostalimi narodi Jugoslavije cilj vseh naših stremeljenj — socializem.«

Ko je govoril o izbruhih italijanskih oblastnikov, je med drugim dejal:

»Kot ranjena zver, ki jih je nekoč že dobila s trdo pestjo, besnijo in divjajo, žalijo in psujejo. Vendar svojih umazanih krempljev le ne upajo in se ne bodo nikoli upali stegniti tja, odkoder so nekoč že bežali, dokler bo ena sama partizanska pest čuvala to, kar je plod težkih žrtev.«

V italijansčini je govoril zbrani množici, ki je od časa do časa pritrjevala s ploskanjem in vzkliki tovaris Mario Abram. Ob zaključku ma-

nifestacije je bila prebrana pozdravna brzojavka, naslovljena VI. kongresu KPJ v Zagreb, ki so jo navzoči odobrili s ploskanjem.

Večja predvolilna zborovanja so bila v teh dneh tudi po vaseh in mestih koprškega okraja. Tako je bilo v Piranu na takem zborovanju navzočih nad 1500 ljudi, dalje v Dekanah, v Šmarjah, v Krkavcih, v Srgaših in po delovnih kolektivih tovarn. Z vseh zborovanj so poslali pozdravne resolucije VI. kongresu KPJ v Zagreb in odločno obsodili predstavnike današnje uradne Italije, ki mirno gledajo na porajajoči se fašizem in celo podpirajo izbruhe sovražstva proti novi socialistični Jugoslaviji.

**Poročilo generalnega sekretarja CK KPJ
tov. Tita na VI. kongresu prinašamo v
posebni prilogi**

DELO VI. KONGRESA KPJ Tarifni pravilniki in stvarnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

padnimi silami in poudaril, da ta protislovja sicer obstajajo, a delujejo v drugačnem smislu, in kljub vsemu temu delajo za ohranitev miru. Ta protislovja preprečujejo agresivno vojno Zahoda proti Sovjetski zvezi, niso pa tako močna, da bi mogla razbiti enotnost zahodnih kapitalističnih držav v odporu proti morebitnim sovjetskim agresivnim mahinacijam.

Glede položaja na Koreji je Kardelj dejal, da je posledica sovjetske politike, ki s krivjo korejskega in kitajskega ljudstva in s kitajskimi materialnimi sredstvi, drži Kitajsko v položaju politične in gospodarske odvisnosti. Glede nemškega vprašanja pa je jugoslovanski zunanji minister zatrdil, da je treba nemškemu ljudstvu priznati pravico enakopravnosti in mu nuditi vsa pomoč za razvoj njegovih demokratičnih sil, ki bodo edine lahko ovirala za ponovni pojav fašizma in militarizma.

V nadaljevanju svojega govora je tov. Kardelj potrdil dosedanje stališče Jugoslavije do regionalnih paktov in je poudaril, da bo Jugoslavija še naprej odklanjala pristop k takim paktom. Dodal pa je, da bo tako stališče vendarle spremenila, če se bo mednarodni položaj še naprej zaostroval, in če bi nevarnost za njeno neodvisnost postala akutna. Kardelj je nadalje še poudaril, da bo Jugoslavija sodelovala v vsakomer, ki bo spoštovala načela enakopravnosti, nemešavanja v njene notranje zadeve in njeno neodvisnost v njeni zunanji politiki. Mi želimo — je zaključil tov. Kardelj — ostati gospodari svoje usode tako v mednarodnih odnosih kot v notranje političnem in socialističnem razvoju. Meje našega sodelovanja so točno določene. Jugoslovanski narodi ne bodo nikdar sodelovali v agresivni vojni. Zaradi tega se naše mednarodno sodelovanje lahko razvija samo v mejah zagotovitve mednarodne varnosti, to je miru.

Po govoru tovariša Kardelja so posegli v diskusijo številni delegati,

med njimi tudi predsednik vlade LR Srbije Peter Stambolić.

V sredo dopoldne je v diskusiji govoril član Politbiroja Centralnega komiteja Milovan Đilas. Med drugim je dejal, da je nujno potrebna diskusija o programu Komunistične partije Jugoslavije. Program, ki je bil sprejet na petem kongresu, je prehitro zastarel. Birokratski vladodržci iz Moskve so nas s svojo osvaljalno politiko in birokratsko prakso prisilili, da ne soglašamo več s tem programom. Toda če skozi diskusijo pogledamo v pravi luči na ta program, vidimo, da ga nihče ni uknil, marveč ga je potepala borba skupaj z vsemi tistimi iluzijami revolucionarjev, ki smo jih gojili do Sovjetske zveze in njenih voditeljev ter do njihove teorije in prakse izgradnje socializma. Številni ljudje so videli, kaj se je in kaj se še dogaja v Sovjetski zvezi, toda raznih negativnosti niso mogli do kraja objasniti, ker to ni bilo mogoče brez prakse in odkrivanja bistva Sovjetske zveze v množični praksi borbe in socialistične izgradnje, kakršna je pripadala našemu delavskemu razredu in njenemu revolucionarnemu gibanju.

Naš program, sprejet na petem kongresu, je nadaljeval tovariš Đilas, vsebuje takratno idejno stanje v naši partiji. Odraža še vedno globok vpliv sovjetske teorije, ki ni bila še dovolj preizkušena v praksi, v ognju borbe za socializem. Vendar je program v celoti hitro zastarel, ker se je tudi naša stvarnost hitro razvijala. Ni nam treba biti žal za iluzijami, ki smo si jih delali pri sprejemanju takratnega programa, ker so bile iluzije revolucionarne partije, partije s častnimi revolucionarnimi pobudami. Vendar pa so v tem programu še vedno nekatera načela pravilna, predvsem vera v socialistične sile in težnje komunistične partije Jugoslavije, da ne izziva spora s Sovjetsko zvezo. Na to moramo biti ponosni.

Naš novi program bo moral zajeti temeljne in bistvena vprašanja ter

smeri razvoja tako v ostalem svetu, kakor tudi pri nas. Ne bo se spuščal v praktične neposredne in organizacijske podrobnosti, marveč bo predvsem ideološki, programski dokument.

Naš novi program mora biti povod za kritiko nečesa, ki se samozvan prikazuje kot socializem, kot taktika socializma in marksizma, v resnici pa ni od marksizma in leninizma v njem ničesar. Tak je na primer Stalinov program, ki so ga sprejeli na zadnjem kongresu sovjetske partije. V našem programu mora biti razvidna razlika od njihovega, mora biti razvidna praksa ene in druge države. Pozitivna in stvarna osnova našega programa mora biti Marxov nauk ter analiza mednarodnega in našega razvoja ter poti naše države in človeštva v socializmu in komunizmu. Brez tega pozitivnega temelja naš bodoči program ne bi mogel biti učinkovit in stvaren. Naš bodoči program bi moral vsebovati dve bistveni potezi: kritiko birokratizma in državnega kapitalizma ter kritiko buržoazne demokracije.

V dopoldanskem delu kongresa je skušal bivši delegat, generalni sekretar vlade FLR Jugoslavije Ljubodrag Djurić klevetati nekatere prisotne delegate za navajanjem osebnih zadev. Na njegov poskus, da bi moralno kompromitiral kongres in Partijo, so delegati odločno nastopili in zahtevali njegovo izključitev. Splošno ogorčenje ob Djurićevem izzivalnem nastopu, za katerim se skriva, kakor je dejal tov. Tito roka sovražnega kominformovca, se je spremenilo v močno manifestacijo prvenosti našemu partijskemu vodstvu.

V dopoldanskem delu kongresa je govoril tudi generalni polkovnik Kostja Nadj, ki je obravnaval vzroke, zakaj Jugoslavija še ni mogla vzpostaviti z Italijo zadovoljivih odnosov ter poudaril, da do tega ni prišlo predvsem zaradi močne protijugoslovanske gonje, ki jo že delj časa vodijo v Italiji vse politične stranke od fašistične do kominformistične.

V popoldanskem zasedanju so med drugim govorili predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko, general JLA Vojko Kovačević, član Politbiroja CK KPH Marko Belinić in član Politbiroja CK KPJ Moša Pijade, ki je prikazal nekatere ideološke strani predloga o spremembi naziva Komunistične partije in obravnaval novi ustavni zakonski predlog.

Ob zaključku redakcije kongres še traja in bomo najvažnejše dogodke in sklepe s kongresa prinesli v naslednji številki.

Deset slavnih let

V soboto je bila vsa Postojna v prazničnem razpoloženju. Na bližnjem letališču v Rakitniku je generalmajor Gažević, komisar korpusa, sprejel raport postrojenih enot, nato pa je vojakom spregovoril s slavnostne tribune. Poudaril je velike naloge, ki stoje danes pred celotno divizijo — v pogojih mirne graditve, ki pa enote ne sme uspravati marveč zahteva od nje neprestano budnost, zlasti še, ker se nahaja na tako izpostavljenem mestu. Položil je na srce vojakom, naj se uče na svetlih zgledih svojih predhodnikov, ki so skozi težke borbe v vojnih letih položili tudi svoja življenja za svobodo. Naše vodstvo tudi danes zaupa

diviziji, da bo znala izpolniti svojo nalogo, kot ji je zaupalo v težkih dneh ljudske revolucije, ko je izpolnjevala tudi najtežje naloge. Med gosti je bil tudi komandant Vojaske uprave JLA Jugoslovanske cone Trsta polkovnik Miloš Stamatović. Na splošno željo je tik pred odhodom na kongres v Zagreb spregovoril zbranimu komandnemu kadru o situaciji o zvezi z najnovejšo italijansko mahinacijo, ko De Gasperi zahteva celotno cono B in se tozadevno obrača celo na mednarodno sodišče v Haagu.

Tovariš Tito se slavnosti ni mogel udeležiti in je diviziji poslal svoje iskrene čestitke. **Brko**

Škandal v tržaškem sodstvu

V tržaških zapovih je še danes skupina 22 bivših borcev Jugoslovanske armade in oseb, ki so pomagale jugoslovanskim enotam pri čiščenju tržaškega področja od naci-fašističnih tolp in vohunov v aprilu in maju 1945 leta. Pred tremi leti so proglasili amnestijo za vsa dejanja, izvršena v času vojnih operacij, toda te osebe so nalašč izločili iz seznama. V poštev za amnestijo pa je prišlo nad 250 bivših pripadnikov fašističnih enot, ki so danes vsi na svobodi.

Pred tremi leti je rzaško sodišče, ki dela po navodilih rimskega kasa-cijskega sodišča in se ravna po iredentističnih načelih, obsodilo na 20 let ječe tudi partizana Albina Grudna-Bliska in Danila Pertota, čes da sta 3. maja 1945 likvidirala Italijana Morandinija, ki je bil zaposlen v nekem kamnolomu v bližini Trsta. Na sodišču ni bilo povedano, da je bil Morandini znan fašist, ki je vzdrževal zveze z enotami X. MAS ter jim sporočal imena partizanskih družin v vaseh okrog Trsta. Malo pozneje sta bila oba partizana, ki so jima sodili v odsotnosti, vpisana po čudnem naključju v seznam oseb predvidenih za amnestijo, ki jima je bila tudi priznana.

Ker pa je tržaško porotno sodišče v maju tega leta ugotovilo, da je šlo za partizana, ne pa za fašista, je s pomočjo rimskega kasa-cijskega sodišča, ki ne bi smelo imeti v Trstu nikakršne pristojnosti, uprizorilo proti Albinu Grudnu-Blisku in Danilu Pertotu novo razpravo. Razprava je bila pred dvema mesecema. Iredentistično sodišče je na tej razpravi obsodilo omenjena partizana na dosmrtno ječo.

Ta postopek je povzročil v jugoslovanskem javnem mnenju veliko razburjenje. Mirovna pogodba namreč jasno predvideva, da vsa dejanja, izvršena v času vojnih operacij od strani pripadnikov ali pa enot zavezniške vojske ne pridejo v poštev za morebitne sodne postopke. In fašist Morandini je bil kaznovan s smrtjo 3. maja 1945 leta, to je v času, ko so se na tržaškem še vedno razvijale vojaške operacije. Iz tega se da sklepati, da je nezakonita obsoda tržaškega sodišča ne samo odraz fašističnega

maščevanja proti partizanoma Albinu Grudnu-Blisku in Danilu Pertotu, temveč tudi žalitev Jugoslovanske armade, ki se je borila rano ob rami z zavezniškimi armadami.

Pri tej zadevi pa je prišlo do značilnega odkritja, ki popolnoma razkrinkuje nezastlišano postopanje tržaškega sodišča. Neki novinar jugoslovanske cone STO je izvedel za Maria Coka iz Lonjerja, ki točno ve, da partizana Albin Gruden in Danilo Pertot sploh nista bila soudeležena pri usmrtni fašista Morandinija, zato je odšel k njemu na dom. Mario Cok mu je podal izjavo, v kateri je rekel, da »Albin Gruden in Danilo Pertot nista mogoča usmrtni Morandinija, ker ga sploh nista poznala in nista bila soudeležena pri Morandinijevi aretaciji, ker sta bila ob trenutku, ko je Morandinija aretirala skupina jugoslovanskih vojakov do njegovega izginotja, stalno z njim.« Coka je 3. maja 1945 leta namreč aretirala mala skupina partizanov, v kateri je bil tudi Albin Gruden-Blisk ter ga prepeljala v Sv. Ivansko kasarno v Trst. Tu se je dokazalo, da ni za ničesar kriv in so ga na razbremenilno izjavo Danila Pertota izpustili. Res da je skupina med potjo iz Lonjerja v Trst opazila Morandinija v skupini jugoslovanskih vojakov, toda Albin Gruden-Blisk je ostal še naprej v avtomobilu, s katerim so peljali Coka v tržaško kasarno. Pertota pa sploh zraven ni bilo.

To važno pričo tržaško iredentistično sodišče ni zaslišalo na ponovni razpravi, čeprav je žanjo vedelo in to zaradi tega, ker bi se s tem podrla vsa montirana stavba procesa. Jasno je torej, da gre za nezastlišano špekulacijo, ki bi ji morala slediti postavitev celotnega tržaškega sodišča na zatožno klop.

Pri stvari pa je obsojanja vredno predvsem pasivno stališče anglo-ameriške vojaške uprave, ki dopušča, da se tudi sodne dvorane izrablja za fašistična maščevanja. Ta sodni škandal ne more delati časti tržaškemu sodstvu in italijanskim sodnim oblastem, ki ga vodijo, kakor tudi ne anglo-ameriškemu upravljanju v Trstu.

nika dodatek za odgovornost. Industrijska podjetja, s 100 do 500 člani kolektiva, so pa predvidela od 2 do največ 5 mest z dodatki za odgovornost.

V nekem drugem podjetju smo vprašali direktorja, kako napreduje delo za pravilnik. »To vam bo pa povedal predsednik delavskega sveta«, nam je odgovoril. Ker predsednik trenutno ni bil v podjetju, nam je član delavskega sveta ljubeznivo sporočil, da nam bo vse podatke dal šef računovodstva. Skoraj sem prepričan, da ne boste zadeli odgovora šefa računovodstva, tudi mi smo bili veselo presenečeni, namreč, odgovoril nam je: »Za ta pojasnila se pa morate obrniti na tovariša direktorja«.

Morda se nekaterim ljudem zdi zelo posrečeno, če se za celo vrsto del v podjetju predpiše ista plača. Tak način je posebno praktičen za obračun plač in izplačila. Ne morete si misliti, koliko ta iznajdba prihrani časa v administraciji in računovodstvu. Imamo primer podjetja, kjer direktor in štirje uslužbenci imajo samo tri različna zneska plač, ostalih 25 članov kolektiva pa so razvrščeni v dve skupini. Vsaka skupina ima predviden znesek za vse, torej skupno za ves kolektiv 5 raznih plač. Nekateri temu pravijo uravnalovka, drugi so isto krstili za pojmom »gleichschaltung«, moja skromna definicija je pa — zločin. Kako naj se pa drugače definira odvzemamnje pravice delav-nemu človeku, da za svoje opravljeno delo, vložen trud, pokazano sposobnost in kvalifikacijo ne dobi pravične nagrade?

Podoben je primer v podjetju, kjer med šoferjem in šoferjem-mehanikom niso bistveno različno izrazili za višino osnovne plače. Kako bi izgledalo z druge strani, če bi kapetan brodiča nosilnosti 10 ton imel isto plačo kot kapetan na pre-kooceanski ladji?

Kakšna naloga je pravzaprav bila postavljena delavnim kolektivom odnosno delavskim svetom? Po že prediskutirani zmožljivosti podjetja in stvarnim poslovanjem podjetja, odrediti delovna mesta, resnično potrebna za predvideno poslovanje, za ista mesta odrediti delokrog in kvalifikacije potrebne za zasedbo, ter odgovarjajočo plačo. Vsa mesta razporediti v štiri osnovne grupe delavcev: visokokvalificirani, kvalificirani, polkvalificirani in nekvalificirani in na koncu sestaviti pravni del, v katerem razloži in utrditi pravice in dolžnosti kolektiva in posameznikov.

Podjetjem so pravočasno bili na razpolago vsi potrebni predpisi, nekajkrat so bili s predstavniki podjetij prediskutirana osnovna načela, ki se morajo upoštevati pri sestavi tarifnega pravilnika, sporočene so bile povprečne orientativne plače po panogah poslovanja. Poleg tega so podjetja imela v svoji dokumentaciji plačni fond v letošnjem letu in pa že izvršeno realizacijo. Vse te točke pa niso bile striktno obvezne. Podjetje jih je lahko uporabljalo, da bi končna slika odnosno predlog bil čim bolj realen. Pa se še vedno dobe modrižani, ki se vtapljajo v morju problemov, v resnici pa škodujejo podjetju in posameznikom, kar gotovo ni v interesu skupnosti. Ne nameravam diskutirati o vzrokih. Naj bo nevednost, nesposobnost, malomarnost ali pa kaj drugega, na vsak način so taki primeri obsojanja vredni. Tem prej, ker večjih težav ni, za vsako nejasnost se pa na odgovornem mestu dobe potrebna pojasnila. Moram pa podčrtati tudi to, da so z odgovornega mesta nekaterim podjetjem bila poslana navodila, obrazložitve in predlogi, ki pa niso bili, proti interesom samega podjetja, upoštevani.

Napačno bi pa bilo mišljenje, da so redki primeri, kjer so kolektivi in posamezniki zaslužili vsako pohvalo. V celoti gledano so na prvem mestu naši gostinci. Razume se v izdelavi tarifnih pravilnikov. Gostinstvo je na prvem mestu glede števila izdelanih pravilnikov v odnosu na število obratov, v tekstu in postavkah se čuti visoka zavednost in realnost, pa tudi vsebina in oblika jim dela čast.

Naša želja je pa, da bi v kratkem lahko pohvalno pisali o vseh naših delovnih kolektivih.

Ing. Joško Simončič

De Gasperi in srečni Slovenci v Italiji

Četrtega novembra 1918 leta, torej pred tri in tridesetimi leti so italijani bersaljeri, alpinci, karabinjeri in kvesturini osvobodili Slovence in Hrvatke i Istri in Slovenskem Primorju izpod tisočletnega jarma in suženjstva, da bi nam prinesli rimsko kulturo in civilizacijo ter ustvarili z nami nerazdružno bratstvo in enotnost, kakršne svet do tedaj še ni videl in kakršne je zmogla uresničiti samo tista kultura, ki ima za seboj dvatisočletna izkustva.

Bratje z juga so se takoj po osvoboditvi naših krajev temeljito pripravili, da bi odstranili vsa tista navlaka, ki se je nabrala v stoletjih na našem živem telesu. Še pred prihodom največjega zaščitnika Slovencev in Hrvatov, Mussolinija, so poskrbeli njegovi zvesti »camerati«, da je zginila iz središča Trsta tista sramota, ki so jo klicali za »Narodni dom«; prav tako so napravili tudi v Pulju. Potem se je začelo s čiščenjem po vsej Istri in Primorju, tako da je že precej tega barbarskega zginilo s površja osvobodene zemlje, ko je prevzel v Italiji oblast od boga poslani Duče.

Mussolini je v svoji neizmerni ljubezni do Slovencev pohitel zbrati te tiste ostanke suženjske preteklosti, katerih ni uspelo v kratkem razdobju »liberalnega« vladanja pred njim. Največje oviro za nerazdruženo bratstvo in enotnost sta brez dvoma predstavljala slovenski in hrvatski jezik, ki so nam ga v prejšnjih stoletjih vsilili tuji gospodarji in ki sta na vsak način bila rak-rana na našem osvobodjenem telesu. Kajti popolno bratstvo bi bilo nemogoče uresničiti, če ne bi vsi govorili z istim srcem in z istim jezikom, ki ga je sam bog udaril italijanskemu ljudstvu in ki mu je najbolj pri srcu.

Tako so zginile vse slovenske in hrvatske šole skupaj z učitelji in profesori, odstranjeni so bili vsi na-

pisani na križpotjih in v uradih, pevski zbori so obmolknili, prosvetna društva so bila likvidirana. Imperij je po tisočletjih spet triumfal in naše ljudstvo je bilo presrečno, da je sestavni del tako velikega naroda, ki mu je božje poslanstvo namenilo v bližnji bodočnosti še velike naloge, da ponese bakljo katoliške kulture med barbarske narode Vzhodne Evrope in tudi Afrike.

Dogodilo se je res, da so se tu pa tam nekateri puntali, ker niso v svoji zaostalosti doleteli veličine tega poslanstva, zato jih je pa doletela pravična kazen rimsko-katoliške justice, ki ne trpi nobenega madeža na svojem čistem in vzvišenem telesu.

Toda božja pota so nedoumljiva. Svojeqa zvestega služabnika Dučega je bog postavil pred preveliko izkušnjo, ko mu je zaupal nalogo, da pokori barbarska plemena po širnem Vzhodu. V svojem poslanstvu ni uspel in se je njegova dušica preselila k večnemu prestolu, a Slovenci in Hrvatje v Istri in Slovenskem Primorju so spet utonili v strahovit mrak barbarstva. Barbarski slovenski in hrvatski jezik je zopet preplaval deželo, vthotapil se je skoraj v vsako hišo, v šolo, v urade, pevski zbori spet kužijo nekdanji rimski in italjski zrak s svojimi barbarskimi pesmimi, narodni domovi so v kratkem času zrastle kot gobe po dežju. Razrušeno je bratstvo in enotnost, uničena dvatisočletna kultura — skratka — bog je neizmerno kaznoval naše ljudstvo, ker je v zadnji preizkušnji raje sledilo tistim, ki so mu odrekli pokorščino, kakor pa neomadeževanemu odposlancu v tej solzni dolini, velikemu Dučegu.

Rešilo se jih je le malo, kakor da so bili vkranci na Noetovi barki. In ti so danes srečni. To so gorški in beneški Slovenci. Srečni so, da jih še vedno oplaja dvatisočletna kultura, da jih greje toplo zimsko in italjsko

sonce, da se ne morejo izražati v barbarskem jeziku niti v šoli niti v uradih, da nimajo tistih prosvetnih in pevskih društev, ki ovirajo kulturnu ljudstvu razvoj v višja bitja, kakor se to dogaja njihovim bratom na drugi strani Soče, kjer so jim izobčenci in nepokorneži celo prepustili vso oblast v roke in si vladajo, kakor sami znajo.

Za Dučejem sta bog in Vatikan milostno poslala Italiji novega mesijo, De Gasperija, ki je te dni obiskal Gorico, kjer je še enkrat dejal Slovencev v Italiji, da lahko zahvalijo boga, ker živijo tostran barbarske meje. Obenem je želel, da bi tudi Italijani, ki so ostali onstran Soče, uživali enake pravice, kakor jih uživa slovenska manjšina v Italiji.

To so res besede mesije, katerim ne moremo nič dodati in ki so tako smešne, kakor je ironična vsa ta povest, kako je naše ljudstvo živelo v najmračnejši dobi svoje zgodovine pod imperialistično Italijo.

Tresla se je gora, rodil se je fašist

Tako lahko imenujemo napovedane italijanske irendentistične manifestacije za praznovanje spomina na »osvoboditev« iz leta 1918.

Ves pretekli teden so v tržaškem italijanskem nacionalističnem tisku napovedovali »velike slavnosti za 3. in 4. november«. Skof Santin je celo sv. Justa častil dan prej, da bi bil za 3. junij in seveda, da ne bi z veliko mašo oviral polnoštevne udeležbe na javnih manifestacijah po tržaških ulicah.

Pri conskem predsedniku je bil ustanovljen poseben odbor, sestavljen iz voditeljev italijanske irendente, med katerimi je bil tudi bivši nacistični župan in ustanovitelj kolaboracionističnih edinic Guardia Civica odvetnik Pagnini.

Znana šovinistična organizacija Lega Nazionale pa je imela nalogo, da organizira v Trstu manifestacije, ki naj bodo izraz »italijanstva« Trsta in »želje« Tržčanov za priključitev k Italiji. Vse italijanske irendentistične stranke, župan Bartoli, conški predsednik Palutan, škof Santin in številne druge tržaške irendentistične osebnosti, ki so prav za prav moralni voditelji Lega Nazionale so se strinjali s tem, da prevzame vodstvo vseh šovinističnih manifestacij v teh dneh v Trstu Lega Nazionale, ki je v rokah fašistov MSI.

Tako se je zgodilo, da so fašisti za to priložnost poklicali iz Italije razne fašistične voditelje, katerimi tudi vojnega zločinca Valeria Borgheseja, ki je bil do konca

Izrael in njegovi problemi

Na Bližnjem vzhodu je po sklepu OZN po vojni doseglo v Palestini cionistično svetovno gibanje uresničitev svoje stare zamisli in želje, za katero se je cionizem lep čas boril, ustanovljena je bila samostojna država Izrael, ki je postala domovina in cilj Judov z vseh koncev sveta.

Iz dogodkov zadnjih let vemo, da je ustanovitev Izraela naletela na hud odpor arabskih držav, ki so takoj po ustanovitvi celo intervenirale z oboroženimi silami in že je vse kazalo, da se bo komaj ustanovljena država zadušila v krvi težkih borb. Tedaj so v spor posegli Združeni narodi s posebno komisijo, ki jo je sprva vodil švedski grof Bernadotte (ki je padel kot žrtev svojega mirovnega poslanstva), za njim pa ameriški črncec Bunch, ki je uspel ustaviti prelivanje krvi in zato svoje dejanje zaslužil mirovno Nobelovo nagrado. Orožje je umihnilo in izraelska država se je lotila reševanja neštetihih perečih problemov.

Vsa vprašanja, ki jih mora danes Izrael reševati, bi lahko razdelili v

dve skupini: notranjepolitične in zunanjepolitične. V Izraelu sta se lotili ureditve države dve veliki skupini — oni, ki so prišli v novo državo in se lotili praktičnega dela za ureditev države ter vsega njenega življenja, in pa oni, ki so sicer ostali po raznih konceh sveta, pa so z denarnjem podprli izraelsko stvar.

V notranjepolitičnem življenju Izraela so velikega pomena v glavnem štiri struje, ki skušajo dobiti vpliv na razvoj mlade države. Razumljivo, da imajo pomembne politične stranke ali skupine svoje poglede na reševanje perečih vprašanj.

V opoziciji proti vladni koaliciji stoji predvsem »Cionistična zveza«, ki vedno bolj sili ameriške cioniste, naj Izraelu ne pomagajo le finančno, temveč naj posežejo s svojim vplivom in ugledom tudi v notranjepolitično dogajanje. Ko je pred časom iz vladne koalicije stopila ortodoksnoreligiozna skupina, je bil sedanji predsednik izraelske vlade Ben Gurion prisiljen začeti razgovore s Cionistično zvezo, da bi utrdil svoj položaj. Toda ta pogajanja so se razbila, še preden so postala uradna. Cionistična zveza je namreč tipično meščanska stranka, ki ni zahtevala za sebe le važnih ključnih ministrstev, temveč je tudi načela vprašanje svobodne konkurence med sektorjem privatnega gospodarstva ter področjem zadržnega in kolektivnega gospodarstva, ki ga podpira socialnodemokratska vlada. Gospodarska politika sedanje izraelske vlade je namreč precej točno opredeljena z dvema komponentama: zveza sindikatov ima sorazmerno precej vpliven položaj v industriji, kmetijstvo pa je postavljeno predvsem na združniško osnovo. Vlada sicer mora zaradi trenutne gospodarske situacije upoštevati iniciativo in prispevek inozemnega privatnega kapitala, toda nikakor ni pripravljena dati koncesij, posebno pa noče popustiti glede združniškega obdelovanja zemlje, ki je pokazalo v Izraelu prav lepe sadove. In prav glede tega je meščanska Cionistična zveza vladi naprotna ter si želi s pomočjo meščanskega elementa v svetovnem cionističnem gibanju pridobiti politični vpliv v Izraelu.

Ben Gurion je močna politična osebnost, ki je spoznal, da mora doseči sodelovanje vseh pozitivnih političnih skupin, v prvi vrsti pa naprednih. Pri tem svojem delu ima opravka z nekaterimi resnimi notranjepolitičnimi težavami. Posebne skrbi mu povzroča stranka Mapam, ki jo sestavljajo močno levo usmerjeni socialisti in ki vedno bolj prihaja pod kominformistični vpliv. Mapam skuša uveljaviti prosovjetsko linijo posebno v sindikatih, med katerimi živahno nastopa z značilnimi kominformovskimi gesli. Toda v zadnjem času opazajo razcep v vrstah Mapama, kar daje bolj proste roke stranki Bena Guriona Mapai.

Trenutno so v Izraelu tudi zelo nevarno žarišče skupine, ki so v zadnjem času začele živahno dejavnost proti izraelski zunanji politiki. Korenine delovanja teh skupin segajo v čas, ko še ni bila organizirana izraelska država. Člani tedanjih terorističnih skupin so se pridružili politični stranki »Heruth«.

Izraelski zunanji minister Mosche Seharrett pa je nedavno v svojem razgovoru z nekim inozemskim novinarjem na kratko prikazal nekatere zunanjepolitične probleme Izraela. V prvi vrsti je poudaril izraelsko težnjo po sporazumu z arabskimi državami.

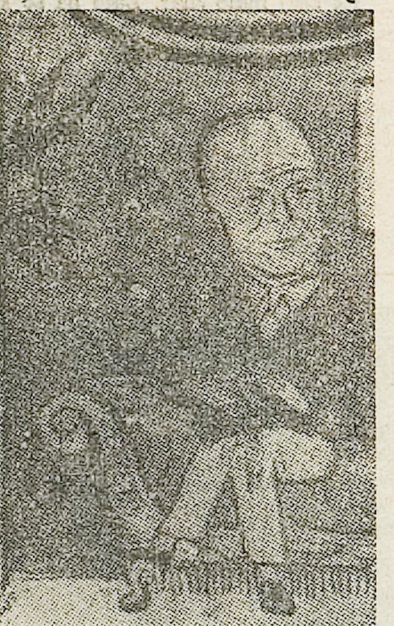
Izraelki zunanji minister Seharrett je prepričan, da opravlja socializem zgodovinsko poslanstvo in da samo v okviru socializma lahko države zgradijo pravičnejši in boljši svet. Izrael je plodnost socialističnih idej preizkusil v svoji novi domovini in Seharrett zatrjuje, da je bilo samo zaradi tega mogoče doseči uspehe, e katerimi se lahko ponašajo.

Z vsem svobodoljubnim svetom vežejo Izrael tesni in prijateljski stiki ter sodelovanje. Posebno je to sodelovanje iskreno z ZDA in Kanado, ki sta pomagali Izraelu s svojimi posojili in ostalo pomočjo preko prvih težav. Izrael je odločno proti vsaki agresiji kjerkoli na svetu, proti zaslužjevanju držav in je pripravljen prispevati svoje v borbi za svobodo in proti agresiji.

—vim.

Eisenhower - predsednik Združenih držav Amerike

Četrtega novembra so bile v Združenih državah Amerike dolgo pričakovane predsedniške volitve, za katerih rezultat se je zanimal ves svet. Kakor smo že v naših prejšnjih številkah omenjali, je bilo težko predvideti zmago prvega ali drugega kandidata, vendar je svetovno javno mnenje zlasti v Evropi bilo nekako prepričano, da bo kljub težki borbi zmagal demokratični kandidat Stevenson. Ko se je pa v sredo jutraj zvedelo, da Eisenhower vodi po vsej državi s precejšnjo razliko glasov in da je okrog poldneva že ta razlika

znašala kar 5 milijonov glasov, je bilo popolnoma jasno, da je Eisenhower zmagal z veliko večino.

V ugibanjih o izidu volitev, ko je trajala še predvolilna kampanja, so v glavnem opazovali ameriških razmer poudarjali, da bo prvi ali drugi kandidat zmagal edino, če si bo znal pridobiti glasove politično neodređenih državljanov; ker se je za razmerje čvrstih pristašev demokratske in republikanske stranke že prej vedelo. Sedaj lahko ugotovimo, da so neopredeljeni Američani pripeljali Eisenhowerja na predsedniški stolček.

Seveda ne bo Eisenhower vladal iz Bele hiše po željah teh politično neodređenih volivcev. Veliko vprašanje je sedaj, če bo Eisenhower izvajal v svoji notranji in zunanji politiki program republikanske stran-

ke tako, kakor zahteva vodstvo stranke na čelu s senatorjem Taftom, Mac Arthurjem in drugimi izolacionisti. To je glavno, kar zanima ves svet, zlasti pa Zahodno Evropo, ki je tesno povezana ne samo politično temveč tudi gospodarsko in vojaško z Združenimi državami Amerike. Kakor je znano, je temu tesnemu sodelovanju med Zahodno Evropo in Ameriko botrovala demokratska stranka, ki je bila dvajset let na oblasti v Ameriki. Mogoče bo pa Eisenhower prekršil strankarsko disciplino in vodil ameriško zunanjo in notranjo politiko, naslanjajoč se na sedanjo stvarnost in na potrebe, ki jih narekuje napetost v svetu.

Delo glavne skupščine OZN

Zaradi ameriških predsedniških volitev je delo Organizacije Združenih narodov v zadnjih dneh bilo precej ovirano. Le v posameznih odborih so razpravljali o stvareh, ki so bile že prej postavljena na dnevni red. Pričakujejo, da bo prišlo do bolj živahne debate po ameriških volitvah, ko bosta prišla v New York še angleški zunanji minister Eden in francoski minister Schumann.

V političnem odboru so ves teden še vedno razpravljali o korejskem vprašanju, zlasti so se sukali okrog vprašanja vojnih ujetnikov, o katerem se v Pan Mun Jomu nikakor niso mogli sporazumeti. V ponedeljek je mehniška delegacija predložila nov formalni predlog glede korejskih ujetnikov. Ta predlog predvideva, da bi se s prenehanjem sovravnosti vsi ujetniki, ki se nameravajo vrniti v domovino, takoj izmenjali. Noben ujetnik se ne sme s silo odgnati domov. Tiste pa, ki se nočejo vrniti, bodo poslali v države, ki so jih pripravljene sprejeti.

Upravni odbor OZN je pa sprejel jugoslovansko resolucijo, s katero se daje predlog kodifikacije pravice diplomatskega statusa in imunitete diplomatskih zastopnikov. Proti so glasovali samo delegati sovjetskega bloka. Sovjetski zunanji minister je označil jugoslovansko resolucijo kot zahrbtno, toda vodja jugoslovanske de-

legacije Vlahović je takoj odgovoril, da Sovjetska zveza s tem, da je glasovala proti jugoslovanski resoluciji, dokazuje, da se noče odreči kršenju mednarodnih predpisov zaradi svoje napadalne politike proti Jugoslaviji. Dodal je, da zahrbtnost in bojzljivost ni bila nikoli lastnost Jugoslovancov, ker so dokazali ne samo v zadnji svetovni vojni, temveč tudi v borbi proti sovjetskemu napadalnemu pritisku.

V socialnem odboru je v ponedeljek jugoslovanski delegat Dedijer izjavil, da so v Italiji fašistični elementi vedno bolj aktivni in je opozoril odbor na fašistično nevarnost v Italiji. Razen tega je Dedijer poudaril, da se ne sme identificirati komunizem s Sovjetsko napadalno politiko, ker so za komunizem živeli in umirali največji geniji človeštva. današnja Sovjetska zveza pa nima nič skupnega s komunizmom, ampak nadaljuje imperialistično carsko politiko.

Skrbniški odbor je v terek ponudil priporočila posebne komisije, ki zbira informacije o nesamostojnih področjih od upravnih sil, ki so jim ta področja zaupana. Na ponedeljkovi seji je ta odbor z veliko večino glasov potrdil osmerek resolucije o plemenskem zapostavljanju v odvisnih področjih. Od Generalne skupščine zahtevajo, naj priporoči upravnim državam, da odpravijo diskriminatorne zakone in omogočijo domačim, da neglede na plemensko pripadnost dobe zaposlitev v javni službi.

vojne poveljniki fašističnih edinic X. MAS. Fašisti so 3. novembra ob dnevu prihoda v Trst prve italijanske ladje, ne preveč »bratsko« prevarili svoje irendentistične bratce in so potem, ko so imeli v rokah vsa dovoljenja za javna zborovanja in povotke po mestu, izrinali iz vodilnih mest organizacije ostale »bratrelce« ter napravili vse po starem: po fašistično.

V gledališču Rossetti so priredili zborovanje, ki so se ga udeležili lahko samo tisti, ki so bili na »spiskux«. Na tem zborovanju je govoril sam Valerio Borghese, ki je seveda povelečeval fašistično osvajalno vojno, sramotil jugoslovanske borce in vse zavezniške vojake. Vzdušje v gledališču je bilo podobno vzdušju zborovanja na Grazianijem posestvu v Arcinazzu in zborovanju nemških SS-ovcev v Verdenu, kjer so javno nastopili proti zaveznikom.

Prepovedanje fašističnih pesmi in igranje fašističnih himen, kakor tudi fašistični pozdravi in vzkliki so dali temu zborovanju in povotki, ki je kasneje šla po tržaških ulicah in popoldanskim ceremonijam na pomolu Sv. Karla pravi fašistični pečat, kot smo ga bili v Trstu vajeni videti v 25. letih fašizma.

Zaradi »taktičnega« razlogov so v zadnjem trenutku predstavniki vseh ostalih italijanskih irendentističnih strank odklonili udeležbo na jutranjih fašističnih manifestacijah. Popoldanske pa se je udeležil župan Bartoli in tako dal zaključnim fašističnim provokacijam uradni pečat. Sicer je bila njegova prisotnost med odkritimi fašisti zelo v skladu z vsem, kar se danes dogaja na tržaškem občinskem svetu, kjer se pod vodstvom Bartolija bohoti fašistični duh in rasistično sovražstvo proti vsemu, kar je slovensko.

Za 4. november pa so vsi irendentisti pod italijansko zactavo organizirali »romanje« v Sredipolje, kjer je govoril v prisotnosti predsednika italijanske republike Einaudija De Gasperi. V Sredipolju pa so dobili razgreti tržaški fašisti in irendentisti novo mrzlo prho na glavo, ker jim sedanji »kapoc« ni povedal prav nič takega, kar so že več časa pričakovali. Razen izmišljotin o preganjanju Italijanov v cona B in povelečevanja fašistične osvajalne vojske, kar je bilo zelo všeč navočim fašistom, ni povedal nič posebnega, kar bi bilo vredno omenjati.

Zadnje polomijede vseh mrzličnih priprav, ki bi morale rediti drugi smarčni odpor, so doživeli v terek popolne v Trstu, ker so sanjali, da bodo uvoženi »bivši« bojovniki razgrajali po mestu in dali duška tisti manifestaciji, ki so jo te dni vzorno pripravili, ki pa je zaradi splošne brezbriznosti večine prebivalstva popolnoma propadla.

Kljub vsemu pa moremo spet ugotoviti, da se je v teh dneh po tržaških ulicah fašizem svobodno uveljavljal prav z dovoljenjem ZVU, ki je dolžna štiti javni red in preprečiti vsako obnovo zločinskega fašizma, zato nosi veliko odgovornost za oživljanje fašizma v Trstu, ker dovoljujejo, da fašistična organizacija MSI odkrito izživa Tržčane in pogreva fašistično zločinsko rasistično politiko proti Slovcem.

PRED VOLITVAMI V OKRAJNE MESTNE IN OBČINSKE LJUSDKE ODBORE

Na Krasu mnogo razpravljajo o ljudeh, ki jih nameravajo izvoliti za predstavnike ljudske oblasti

Volilna kampanja se je v preteklem tednu široko razmahala po vsem okraju. Organizacija Osvobodilne fronte in druge politične organizacije sklicujejo po vseh vaseh ožje in množične sestanke, kjer tolaščajo ljudstvu velik pomen sedanjih volitev po novih zakonih o ljudskih odborih, široko demokratičnost novega volilnega sistema, posebno pa velik politični pomen volitev v zboru proizvajalcev, kjer bodo proizvajalci neposredno sodelovali v organih ljudske oblasti. Posebno pazljivo posvečajo vse organizacije izbini kandidatov za nove občinske ljudske odbore, ter za novi okrajni ljudski odbor. Tudi s sklicevanjem zborov volivcev so pričeli že skoraj v vseh občinah.

Prvi zbor volivcev so sklicali v občini Komen v volilni enoti Ivanji grad, kjer so zelo natančno pretrgali predloge za kandidate, preden so se določili za končno izbiro. V Sežani se je v sredo udeležilo zbor volivcev nad 220 volivcev; v tej volilni enoti bodo izvolili 5 odbornikov od skupnih 25 odbornikov, ki jih bo štel mestni občinski ljudski odbor Sežana. Volivci so pazljivo poslušali pojasnila predsednika občinskega LO. V diskusiji so volivci delovnemu predsedstvu stavili še mnogo vprašanj, na katera so odborniki občinskega ljudskega odbora odgovarjali.

Za predlaganje kandidatne liste so izvolili 10 člansko kandidacijsko komisijo in še tri namestnike. Volivci so z različnimi predlogi izbrali 12 kandidatov iz vrst najboljših ljudi, ki so že z dosedanjim delom pokazali, da imajo pri njih zaupanje. V kandidaturi so izbrali tudi dve zavedni ženi. Kandidacijska komisija, ki se je nato sestala, je iz kandidature črtala dva člana z utemeljitvijo, da sta preobremenjena z mnogimi funkcijami tako in ne bi mogla aktivno delati v novem občinskem odboru, ako bi bila izvoljena. Volivci so se s tem strinjali in potrdili kandidatno listo, ki jo je predlagala kandidacijska komisija.

Za tem se je na zboru volivcev razvila diskusija o bodočem spomeniku, ki ga v Sežani namerava postaviti organizacija ZB. Postavili ga bodo narodnemu heroju Mahničju Rudiju-Brkincu in sicer kip iz bron v naravni velikosti, razen tega pa bo na spomeniku poseben kovinski odlitek posvečen vsem padlim borcem iz Sežane. Volivci so z velikim odobravanjem sprejeli to zamisel in sklenili s prostovoljnimi delom sodelovati pri postavitvi spomenika. Prav tako so z odobravanjem sprejeli vest, da bodo v letu 1953 pričeli v Sežani z gradnjo telovadnega doma.

Zbori volivcev so bili v Sežanski občini do konca meseca oktobra tudi v Orleku, Povirju, Vrhovljah, Križu itd.

V občini Podgorje, najpasivnejši občini v Sloveniji sta bila v petek dva zbor volivcev in sicer v Podgorju in v Zazidu. V Podgorju je bilo prisotnih nad 50% volivcev njihove volilne enote. Pri predlaganju kandidatov za dva odbornika, ki ju bodo morali v Podgorju izvoliti, so se oglasile tudi žene in predlagale dve kandidatini, ker so opazile, da so nanje moški pozabili.

Podgorski volivci so na tem zboru volivcev obravnavali tudi program dela za bodoči občinski ljudski odbor Podgorje. Najpreje so obravnavali elektrifikacijo ter predlagali, naj se v Podgorju napravi javna razsvetljava v vasi. Elektrificirati pa je treba še vas Prapoče. Zazid in Rakitovec. Dosedanji odborniki občinskega ljudskega odbora so objasnili, da bo v bodoči program potrebno uvesti tudi popravilo vodnjakov in vodne cisterne v Zazidu. Nujna so tudi popravila ceste Rakitovec - Brest in ceste od železniškega postajališča Zazid do Zazida in dalje. Na križišču ceste Podgorje - Črni kal - Črnotiče pa je nujno za avtobusno postajo napraviti primerno, zaprt lovo za potnike, ki morajo sedaj čakati ob vsakem vremenu na prostem. Prav tako bodo morali poskrbeti za adaptacijo šolskih po-

slopij v Podgorju, Črnotičah in Rakitovcu. Najprej pa bo treba urediti šolo v Zazidu, kjer imajo pod učilnico svinjak. Popraviti bodo morali tudi pokopališče v Črnotičah. V vasi Prapoče pa je še vedno nerešen problem obnove požgane vasi.

Zelo živahna diskusija se je načela po problemu skrbe z drvmi za kurjavo. Sedanja uredba o sečnji gozdov ne dovoljuje več neodgovornih izsekovanj gozdov. V Podgorju letos niso smeli več izsekovati gabrovih gozdov, ker je to drevo zaščiteno. Zaradi tega so razni kmetje v skrbeh, kje si bodo pripravili potrebna drva za kurjavo čez zimo. Po daljši diskusiji so sklenili, da bodo za rešitev tega problema poklicali okrajnega gozdarja in logarje, da jim odmerijo parcele za čiščenje gozdov.

Isti dan je bil zbor volivcev tudi v vasi Zazid, v občini Gračišče v Moražu, Kocjancih, Gradišču, Trebeši, Poletičih in Trseku, v občini Črni kal pa v volilnih enotah Gabrovica, Črni kal in Bezovica. V tem tednu bo večina zborov volivcev za sprejemanje kandidatov za občinske ljudske odbore zaključena.

Janko Valentič

V občini Koper - okolica so sestavili in potrdili kandidatno listo

Zadnje dni oktobra in v začetku novembra so bili množični predvolilni sestanki Ljudske fronte po vseh vaseh in bazah občine Koper - okolica. Na teh sestankih je prebivalstvo izvolilo iz vrst delavcev in kmetov komisije za sestavo kandidatnih list, ki so jih pozneje odobrili na zborih volivcev. Prebivalstvo je na sestankih živo diskutiralo o bližnjih volitvah in o uspehih, ki jih je dosegla ljudska oblast v sedmih letih na tem področju. Obnovili so in na novo zgradili skoraj vse, kar so jim porušili in požgali fašisti, zato pa so tudi pripravljene braniti pred vsakomur svojo zemljo in svojo težko izbojevano svobodo.

Ker so na mnogih sestankih frontovci zahtevali, da se čimprej skličejo tudi zbori volivcev, so bili v nedeljo zbori volivcev v Smedeli, Glasterni pri Koprju in v Sv. Marku pri Koprju. Na vseh treh zborovanjih je bila velika udeležba volivcev. Kandidatne liste so soglasno odobrili. Iz zborovanj so poslali tudi pozdravne brzojavke VI. kongresu KPJ v Zagreb in mu želeli čim več uspehov. V prihodnjih dneh bodo zbori volivcev tudi po drugih vaseh občine Koper-okolica. A.B.

Predvolilno zborovanje v Solkanu

Mestni odbor OF Nova Gorica je priredil veliko predvolilno zborovanje in povabil tudi Borisa Kraigherja, zveznega odposlanca za gorški okraj. Ko se je raznesla vest o prihodu tov. Kraigherja, so ljudje začeli krasiti hiše z zastavami. Trg Jožeta Srebrničja je bil kmalu poln delavcev, železničarjev in ljudstva. Tako se je zbralo nad 4000 ljudi, ki so navdušeno pozdravili tov. Kraigherja.

Zborovanje je otvoril predsednik mestnega občinskega LO tov. Ludvik Gabrijelčič, ki je pozdravil navzoče in dal besedo tov. Kraigherju. V nad eno uro trajajočem govoru je tov. Kraigher pojasnjeval pomen sedanjih volitev. Navzoči so z velikim zanimanjem sledili govoru in ga odobraval.

Razpis volitev v občinski, mestne in okrajne ljudske odbore je imel velik odmev v Novi Gorici, ki nastaja na obširnem prostoru tik stare Gorice. Predmet vsakdanjih pogovorov je velika demokratičnost novega volilnega zakona in volitve same. Sedaj pripravljajo volilne imenike, da jih bodo imele volilne enote pravočasno na razpolago. Mestna občina bo imela 17 volilnih enot in bodo volili v mestni odbor 35 odbornikov. Zbori volivcev so se že pričeli.

Mestna podjetja so priskočila na pomoč mestnemu odboru z denarnimi prispevki v znesku nad 1.500.000 din za stanovanjsko in komunalno dejavnost. Tovarna pohištva »Edward Kardelj« bo prispevala za dograditev nekaterih stanovanj v Novi Gorici ves svoj sklad za prosto razpolaganje. Tako bo mestni odbor lahko pripomogel k olajšanju stanovanjske krize. Dokončal bo lahko gradnjo kopalnice, ki so jo začeli graditi že pred leti in je bilo delo prekinjeno zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Ob bivšem športnem igrišču nasproti avtobusne postaje bodo adaptirali neko stavbo in jo uredili za otroški vrtec. Dosedanji prostori namreč ne odgovarjajo in jih bo rabila cestna baza. Solkan je zadnje čase tudi na zunaj postal lepši, kar je zasluga občinskega ljudskega odbora.

Po odločbi mestnega odbora je Solkan postal sestavni del Nove Gorice. Mestu so priključili tudi del Gorice, ki je na naši strani, del vasi Kronberk do gostilne pri Hrastu. S tem v zvezi bodo preimenovali tudi nekatere ulice in določili enotno numeracijo. Okolico mesta bodo tvorile naselja Pristava, h kateri so priključili tudi Kostanjevico, Rožno dolino, Ajševico, Staro goro, Kronberk in Sentmayer. Okolica bo imela samostojno numeracijo. Mesto z okolico šteje danes okoli 7000 prebivalcev.

Zelja vseh meščanov je, da bi Nova Gorica postala upravno in

kulturno politično središče, ne samo okraja, ampak vse Primorske, Upravno poslopje, s katerim se lahko ponosa, že ima. Nujno bi bilo potrebno misliti na zgraditev kulturnega doma. Zasilna dvorana v delavskem naselju v Novi Gorici in kinodvorana v Solkanu ne moreta sprejeti gostovanj ljubljanskega ali Primorskega gledališča iz Postojne, medtem ko lahko gostujejo v združenih domovih podeželja, v Privlačini, Medani v Brdih in drugod. Vsi napori, da se ustvari živahnije kulturno življenje ter dobra volja prosvetnih delavcev ne bodo dosegli tistih sadov, kot bi jih lahko, če bi imeli kulturni dom.

jp.

VELIKA GASILSKA slavnost v Dekanih

V nedeljo so v Dekanih doživeli velik dogodek. Ob veliki udeležbi ljudstva so proslavljali ustanovitev prvega prostovoljnega gasilskega društva, ki je bilo ustanovljeno po osvoboditvi. Novoustanovljeno društvo ima 40 članov.

Zbranim ljudstvu in gasilcem je kot prvi spregovoril tov. Gruđen v imenu okrajne Zveze gasilcev, ki je poudaril, da je ta proslava tudi v počastitev VI. kongresa KPJ. Nato je tov. Gruđen govoril o zgodovini nekdanjega PGD in Dekanih, ki je bilo ustanovljeno že leta 1905 in so ga fašisti zatrli leta 1925. »Danes hočemo popraviti krivico in nasilje fašizma s tem, da oživljamo v Dekanih gasilsko tradicijo s ustanovitvijo novega PGD in s tem, da članom prejšnjega društva priznamo njihove zasluge in poštvalnost«, je poudaril govornik. Nadalje je omenil, da je ljudska oblast dala vso moralno in materialno pomoč. Novemu društvu izroča inventar, ki presega vrednost 500.000 dinarjev.

O političnem položaju je govoril tovariš Sokol, nakar je zbranim na kratko spregovoril tudi poveljnik gasilske Zveze Slovenije tov. Miro Spicer. Po govorih je tovariš Gruđen podelil šestim še živčnim članom nekdanjega društva diplome častnih članov in značke. Stirje od teh so 20 let delovali kot požrtvovalni gasilci po fašizmu zatrtega društva. VI. kongresu je bila nato poslana pozdravna brzojavka.

Slavnosti, ki je bila na vsakem trgu so nato sledile praktične vaje gasilcev, ki so jim vsi prisotni sledili z velikim zanimanjem. Posebno pozornost so vzbudile reševalne vaje, ko so gasilci in nekateri domačini skakali z visokega zvonika in se uradjevali po nastavljenem plamenem »rokavu«.

Gasilec in gostom je bilo prirejeno slavnostno kosilo, nakar je sledila prosta zabava.

Od Triglavava

V Koštaboni so odkrili spomenik padlim borcem in talcem

Nad 1200 ljudi se je zbralo v nedeljo v Koštaboni, da prisostvuje odkritju spomenika padlim borcem in talcem. Zares lepa udeležba je bila odraz globoke zavednosti istrskega ljudstva, ki je v nedavni preteklosti tako častno izpolnilo svojo dolžnost. Zvesto svojim tradicijam, je z udeležbo na spominski svečanosti ponovno pokazalo, kaj hoče in kam pripada.

Na proslavo so prišli tudi zastopnik JLA major Knežević, predsednik okrajnega LO tov. Kralj Franc - Petek, predsednik občinskega odbora Smarje tov. Stanko Ulčnik, zastopniki SIAU, mladine in okrajne Zveze borcev. Odlikovani borci so imeli častno stražo. Svečanost je začel predsednik okrajnega odbora ZB tov. Gombač. V imenu JLA je spregovoril major Knežević, ki je poudaril odločnost naše armade čuvati s krvjo pridobljeno svobodo. Za njim je tov. Petek v zgoščenih besedah prikazal pomen borbe v preteklosti in sedanjih gospodarski razvoj in kulturni napredek v novi socialistični državi. Omenil je tudi gonjo italijanskih iredentistov, ki se zamaž zaganjajo v nas kot bik v rdečo kupo.

Godba JLA iz Portoroža je zatem zaigrala nekaj žalnih in partizanskih skladb, pevski zbor iz Koštabone pa je zapel »Žrtvam« in »Ti zemlja, ki združuješ brate! S te spominske svečanosti so poslali pozdravno brzojavko VI. kongresu KPJ v Zagreb, ki se glasi:

Ob odkritju spomenika padlim borcem in talcem v vasi Koštabona, občina Smarje, okraj Koper, zbrani iz vseh okoliških vasi, pošiljamo pozdrave VI. kongresu KPJ.

Iskreno želimo, da bi kongres sprejel sklepe, ki bi omogočili ugodno rešitev pripadnosti našega ozemlja k FLRJ. Obljubljamo, da bomo z vztrajnim delom nadaljevali borbo po smernicah, ki jih bo začrtal kongres. Odločno bomo odbijali vse iredentistične, kominformistične in fašistične naklepe, s katerimi skušajo zavirati našo socialistično izgradnjo v duhu bratstva in enakosti med narodi.

V Kubedu in Gračišču je zagorela električna luč

Dne 2. novembra je v dveh istrskih vaseh zagorela električna luč. Ta dogodek je zelo razveselil vse prebivalce, ki niso pričakovali, da bo luč tako hitro zagorela. Res da so tudi vaščani sami dali sile pri napeljevanju toka visoke in nizke napetosti. Pomagali so s prevozom drog na mesto, kjer so bili potem postavljeni.

Zahvaliti se moramo naši ljudski oblasti, ki se je toliko prizadela za nas. Poleg tega se zahvaljujemo tov. Antonu Jakominu, predsedniku občinskega odbora, in tov. Petru Rojcu, predsedniku OF Gračišče, ki sta vse napravila, da smo tudi pri nas sedaj še ponoči brez skrbi za razsvetljava.

V Kubedu je bila ob tej priložnosti kulturna prireditev, v Gračišču pa bo v nedeljo 9. novembra. Ivan Udovič

Zborovanje bivših kolonov v Bertokih

V nedeljo se je v združenem domu v Bertokih zbralo 300 bivših kolonov na praznovanje šeste obletnice izvedbe agrarne reforme. Na zborovanju je govoril v slovenskimi govori tov. Vatovec, predsednik občinskega LO Koper - okolica, in v italijanščini tov. Anton Brajnik, tajnik občinskega odbora Ljudske fronte. Oba govornika sta poudarila težak položaj, ki so ga imeli tukajšnji kmetje kot koloni imperialističnih in fašističnih izkoriščevalcev, ki jih je bilo v Istri lepo število.

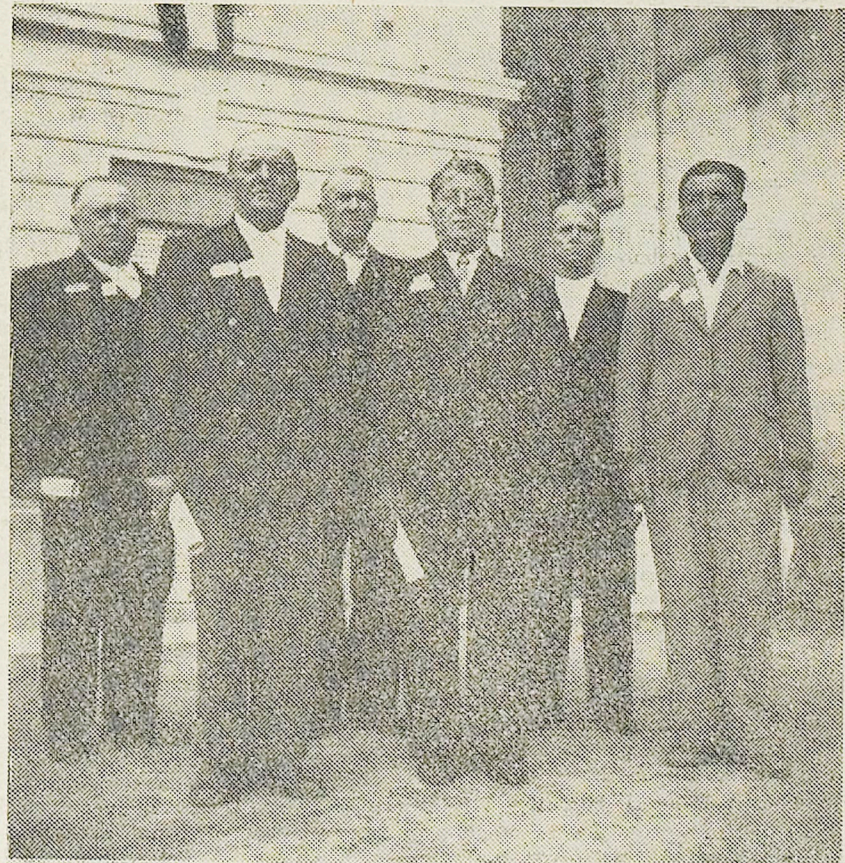
Berite in širite „SLOVENSKI JADRAN“

Ker je njihovo suženjsko garanje za veleposestnike postalo nevzdržno, so se udeležili narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucije. Tako so se rešili jarma odvisnosti. Po osvoboditvi so iz vrst delavcev in kmetov izvolili predstavnike ljudske oblasti, ki je izvedla agrarno reformo in jim dala zemljo.

Navzoči so govornika večkrat prekinali z vzkliki in ploskanjem. Ob zaključku zborovanja so sestavili pozdravno brzojavko in jo poslali VI. kongresu KPJ v Zagreb.

Šempeter pri Gorici

Občinski odbor RK je za zimsko pomoč organiziral prireditve s srečolovom in plesom. Za ples je bilo umulacem okrog štirinajstih let bolj malo mar. Zato pa so kmalu »pogmuntali«, da je po zaslugi tovariša Uršiča kaj lahko videti, katera srečka je polna, katera prazna. Razlikoval se je namreč že papir sam, razen tega pa je bilo videti tudi pečat skozi. Seveda so zato večino dobivkov pobrali prav fantje, ki so se znašli. Zdej želijo samo to, da se čimprej zgodi še kaj podobnega.

Skupina častnih članov sedanjega prostovoljnega gasilskega društva v Dekanih

do Jadrana

Z občnega zbora okrajne Zadruga zveze v Postojni

Najprej je tov. predsednik OZZ Zakrajšek Alojz podal poročilo upravnega odbora o delu Zveze. Za njim pa je predsednik nadzornega odbora OZZ tov. Frol podal poročilo nadzornega odbora. V zvezi z obema poročiloma se je nato razvila diskusija.

Med raznimi drugimi zadevami je bila precej obravnavana tudi sestava kolektivnih pogodb po zadrukah. Zadrugniki so se zanimali za pojasnila, ki jim jih je dal tov. Frol.

Dalje se je govorilo tudi o potrebi in načinu pogozdovanja in o uporabi sklada za obnovo gozdarstva, ki se ustvarja pri KZ. Tov. Jerčič, podpredsednik okrajne Zveze, je navzočim lepo opisal gospodarsko stanje našega okrajnega predvsem z ozirom na zadrugništvo. Poudaril je zaostalost našega kmetijstva. Dasi je v našem okraju 70% kmetijstva v privatnih rokah, nam to kmetijstvo od 2210 milijonov bruto produkta okrajno leto daje le 800 milijonov. Precej zastala je tudi osnovna panoga našega kmetijstva, to je živinoreja, izvzemši seveda državna posestva. Naše kmetijske zadruge se tudi vse premalo zanimajo za mehanizacijo. V nekaterih upravnih odborih naših KZ še vedno sedijo ljudje, ki se borijo proti nabavi kamiona v zadrugi, ker bi jim s tem odpadli lepi dohodki, ki jih imajo pri tem, ko delajo zadrugi razne usluge s svojo vprežno živino odnosno konji. Naše geslo pa mora danes biti to, da stremimo za tem, da se z manjšo delovno silo čimveč naredi.

Ker namerava OLO v prihodnjem letu izvršiti gotove melioracije na območju reke Pivke in Timava je bilo na občnem zboru sklenjeno, da bodo prizadete zadruge takoj postavile posebne odbore.

Posvetovauje sekretarjev PGD v Postojni

Pred kratkim je bilo v Postojni posvetovanje sekretarjev PGD okrajne Postojne, ki ga je sklicala okrajna gasilska Zveza. Sekretar okrajne gasilske Zveze tov. Bratina je podrobno razložil pomen in sestavljanje poročil. Številni udeleženci so se priglasi k razpravi ter dajali svoje pripombe. Za redno dostavljanje poročil so bili pohvaljeni sekretarji PGD Unec, Pudob, Nova vas, Razdrto, Žerovnica, Velike Bloke, Lape, Zagorje na Krasu in še nekaj drugih. Sekretarji PGD iz Cerknice, Studenega, Velikega Otoka, Bezuljaka, Ravniča in še drugih s svojim nerednim pošiljanjem poročil otežujejo delo okrajni Zvezi. Skrajno malomarnost pa so pokazali sekretarji PGD Studeno, Veliki Otok, Kmečak, Jelsane in Pivka, ki se posvetovanja niso udeležili.

Na sestanku so govorili tudi o vzgoji gasilskega kadra. Večina navzočih je bila zato, da bi sedaj v zimskem času poslali od vsakega PGD po enega člana v podčastniško šolo Gasilske zveze LRS. Ugotovljeno je bilo, da nekatera PGD posevčajo premalo paznje pridobivanju novih članov posebno iz vrst mladine. Dana so bila novodila za kulturno-prosvetno delo v društvih.

Tovarišica Pavla Baraga, sekretar PGD Stari trg je poročala, da so člani organizirali že lani nabiralno akcijo lesa, katerega so potem prodali in za izkupiček sedaj nabavili gasilski avtomobil, novo motorno brizgalno in cevi v vrednosti nad polmilijski dolarjev.

Člani PGD Pudob pridno pomagajo pri gradnji zadruga doma v Igi vasi, kjer bodo imeli gasilski svoje prostore. V Grahovem nameravajo popraviti neko stavbo, ki bi jo potem uporabili za gasilski dom. Obstoji pa nevarnost, da jih bo zima prehitela, če ne bodo bolj podvizali. V Dolnji vasi pri Cerknici bi tudi radi gradili gasilski dom, pa jim manjka denarnih sredstev.

Na sestanku je bilo govora tudi o tem, da bi sestavili zgodovino gasilstva v postojnskem okraju in da bi potem izdali primerno knjigo.

re za melioracije, ki bodo skrbeli za to, da se bodo vse potrebne priprave čimbolje izvršile.

Naše sadjarstvo je precej zaostalo. Zlasti po vojni lahko ugotovimo, da gre naše sadjarstvo nevdružno navadno, zato je odbor za sadjarstvo pri OZZ sklenil, da se ustanovijo posebne drevesnice in sicer ena v okolici Ilirske Bistrice za področje Brkinov, ki tvorijo glavni predel sadjarstva v našem okraju, in eno v Cerknici za predel Notranjske. Ta sklep je potrdil tudi občni zbor.

Obravnavalo se je tudi o tem, kako bodo zadruge izvedle predstoječe volitve v okrajni svet proizvajalcev. Vsa potrebna pojasnila v tem pogledu sta navzočim dala tov. Jerčič in tov. Mulec Milan, upravnik OZZ.

Ker se po naših vaseh kaže precej zanimanja za razna strokovna predavanja, bodo po vaseh praktična predavanja o kmetijstvu, o uporabi kmetijskih strojev itd. Na teh predavanjih bo prikazana tudi praktična uporaba kmetijskih strojev. Dalje se je tudi govorilo o osnovanju enoletne kmetijske šole v okraju Postojna in o organizaciji kraških zimskih tečajev o kmetijstvu.

OZZ bo organizirala po terenu tudi tečaje za strokovne izpite, ker se precejšnja večina uslužbencev po KZ — nima strokovnih izpitov.

Kmetijske zadruge bodo tudi propagirale skupno sajenje krompirja zaradi lažjega zatiranje koloradskega hrošča.

Nadzorni odbori vse premalo delajo, odnosno imajo premajhno kontrolo nad poslovanjem KZ. Nadzorniki se morajo usposobiti vsaj toliko, da bodo samostojno revidirali blagajniško poslovanje zadrug. Kajti sedaj se predpostavljajo, da mora biti vsaka zadruga vsaj enkrat ali dvakrat letno redno revidirana s strani revizorjev OZZ.

Na zboru je bil sprejet tudi predračun OZZ za leto 1952.

Na koncu je bilo sklenjeno tudi, da bo OZZ v letu 1953 gradila svoje lastne poslovne prostore, ker sedaj nima na razpolago zato primernih prostorov.

bil

Prejeli smo in objavljamo:

Na vaš članek v listu »Jadrana« št. 42 z dne 17. oktobra t. l. odgovarjamo:

1. Predsednik delavskega sveta od prvih volitev v delavski svet podjetja konec leta 1950 je bil tov. Plečnik Franc. On je imel to funkcijo vse do 30. avgusta 1952, ko ga je celoten delavski svet, v pričo množičnega sestanka večinoma članov našega kolektiva odstavil s predsedniškega mesta in namesto njega izvolil tov. Višnjevca Marjana. Da je prišlo do te odločitve celotnega delavskega sveta, podajamo naslednja pojasnila:

Dne 18. avgusta je bila sklicana nujna seja upravnega odbora in delavskega sveta, ki mu je prisostvoval tudi predsednik tov. Plečnik Franc. Zaradi nujnosti se je na predlog računovodkinje sklicala seja predsednika upravnega odbora. Na tej seji je bila glavna točka dnevnega reda potrditev zaključnega računa za leto 1951 in predlog delitve dobička, kajti naslednji dan, to je 19. avgusta je že bila neveljavna komisija za potrditev zaključnega računa. Po pretresu te točke se je pristopilo k obravnavi naslednje točke, to je volitve novega delavskega sveta, ki ji pa je tov. direktor prisostvoval šele proti koncu, ker je bil nujno poklican na banko in se je seja nadaljevala v njegovi odsotnosti. Tov. Stemberger Franc, član upravnega odbora, je sprožil, da je doba delavskega sveta potekla in da je nujno, da se izvedejo volitve za nov delavski svet. T. v. predstavnik DS ni podal nikakega odgovora in se s tem strinjal. Takoj se je pristopilo k predlogu za sestavo kandidatne liste in se je

Numeracija naselji v Sežanskem okraju

Kot je znano je izšel v Uradnem listu Slovenije številni pravilnik o označevanju imen naselij, ulic in trgov ter o označevanju hiš. Občinski ljudski odbori bodo za izpolnitev te naloge imeli precej posla, saj vemo, da je zdaj numeracija naselji zelo neurejena. Mnogo je primerov, ko imajo naše hiše kar tri različne hišne številke, eno še od pokrajne Avstrije, ponekod pa dve od bivše Italije. Najbolj nerodno je na teritoriju ob novi krivični državni meji, ker numeracija teče na več krajih kar čez mejo v cono A in B Svobodnega tržaškega teritorija. Take primere imamo v občinah Gračišče, Crni kal in Sežana.

Neurejeno je tudi vprašanje označevanja naših vasi; med NOB so naši zavedni ljudje povsod odstranili poitalijanska popačena imena naših vasi. Ob osvojitvi so naši narodnoosvobodilni odbori postavili nove začasne napisne table s slovensko oznako vasi, pa so v nekaj letih razpadle, tako da je sedaj večina naših vasi brez vsake oznake. To zelo slabo vpliva na ljudi, ki potujejo po naših krajih posebno pa na razne turiste tako domače, kakor tuje.

OLO Sežana je v zvezi s temi problemi sklical pred tedni konferenco vseh občinskih tajnikov, ki načeljujejo občinskim komisijam za označevanje naselji in hiš. Po sklepu te konference bodo vse občine v novemburu izdelale začasne lesene table za oznako naselji pri vseh glavnih vhodih v naselje. Table bodo v velikosti 60 x 40 cm, barvane z oljnatno barvo, rdeče polje z belimi črkami. Popisali bodo tudi vse hiše z dosedanja numeracijo in s predlogom za novo numeracijo. Kjer imajo hiše svoje številke, bodo te začasno označene s številkami s temno plavo oljnatno barvo.

Po novem ljudskem štetju, ki bo v marcu prihodnjega leta, bo statistični urad potom ljudskih odborov izdelal novo hišno numeracijo po principu vsake vasi zase. Občinski ljudski odbori bodo takrat naredili nove tablice za hišno numeracijo in nove table za oznako naselji. Delali jih bodo iz pločevine enotne velikosti in jih emajlirali. Na rdečem polju bodo bele številke in črke z napisom številke, vasi, občine in okrajne.

Tablice za hišno numeracijo bodo plačali lastniki hiš, napisne table za naselje pa občine iz svojega proračuna.

Občinski ljudski odbori in množične organizacije po vaseh pa bodo morali te nove napisne table čuvati in preprečevati vsako okvaro ali vandalizem. Posebno pa bodo morali opozarjati otroke stari in

učiteljstvo v šoli, da ne bi s kamnjenjem kvarili teh tabel. Tudi v tem bomo pokazali na kakšni višini je naša kultura. Vedeti moramo, da bo to delo prispevalo k lepšani naših vasi in da bo to vezano s precejšnjimi stroški iz družbenega fonda.

Planina pri Rakeku

V nedeljo je domače KUD imelo kulturno prireditev v počastitev VI. kongresa KPJ v Zagrebu. Člani so zlasti za svoj pevski nastop želi zasluženo priznanje. Prireditev je bila dobro obiskana.

Lepa kulturna prireditev v Komnu

Preteklo nedeljo so v Komnu gledali predstavi dvodejanke »Zupanova Micka« in Nušičevo šaljivo enodejanko »Analfabet«.

V obeh igrah so nastopali nekateri vaščani, nekaj mladincev in trije miličniki iz Komna. Z udeležbo na tej prireditvi so miličniki hoteli praznovati 11. obletnico ustanovitve Ljudske milice, mladinci pa 33. obletnico ustanovitve SKOJ. Igrati je režiral tov. Mirko Dujec, ravnatelj nižje gimnazije v Komnu, ki je vse igralce v enem mesecu vaj prav dobro udelal. Vsi igralci so dobro odigrali svoje vloge. Najboljša je bila Zupanova Micka — Zorka Godnič iz Komna, ki bi lahko rekli, da vloga v igro pravi dramski »patoš«. Ze več časa ni bilo v Komnu na kaki prireditvi toliko občinstva, čeprav je bilo tisti dan slabo vreme.

Ta prireditev je za Komnen še toliko večjega pomena, ker misli bi-

ti nekako prva v vrsti prireditev, ki ji bodo je sledile. Komenska poklica je dobila v letošnjim letom zelo agilnega in sprotnega pevovodjo in režiserja v osebi ravnateljice nižje gimnazije Mirka Dujca. Ta ima za bližnjo bodočnost dalekosežne načrte na kulturnem področju in jih bo tudi izvedel, če mu ostale komponente ne bodo odpovalde. Dne 7. oktobra je že začel z vajami moškega pevskega zbora v Komnu. Vaje so redno dvakrat v tednu. V kratkem bo začel vaditi še ženski pevski zbor. Sprejel je prošnjo pevcev z Gorjanskega, da bi tudi njihovem pevskemu zboru pomagal in jim obljubil, da bo imel tudi pri njih vaje enkrat ali dvakrat tedensko. Pevovodja meni z mešanim in ločenima pevskima zboroma iz Komna nastopiti že na Silvestrov večer, za katerega bo tudi naučil drugo igro.

Da se je uprizoritev »Zupanova Micka« v Komnu lahko izvršila in da je imela tolik uspeh, gre dobesno del zasluge tudi občinskemu odboru Komen, ki je dal na razpolago precej finančnih sredstev za pripravo in opremo odra. Ljudstvo želi še nadaljnje kulturne dejavnosti, ki, upamo, da prav gotovo ne bo zamrla.

GRAHOVO PRI CERKNICI

Izobraževalno-gospodinjski tečaj je končal s svojim delom. Za zaključek so udeleženci preteklo nedeljo priredile samostojen kulturni nastop. Na sporedu so bile recitacije, petje in veseloigra »Svojeglava Minka«. Potem je bila še prosta zabava s plesom. Tečajnice so vse zelo zadovoljne s svojim delom in želijo v bodočnosti še podobnih splošno-izobraževalnih prireditev, posebno v zimskem času.

Mestna kavarna in restavracija v Postojni

Resnica o podjetju ZIDAR v Ilirski Bistrici

določilo, kar priznava protizakonito, da se vršijo volitve že 23. avgusta. Z vsemi predlogi se je bivši predsednik DS popolnoma strinjal. Pripomniti moramo, da je bil tedaj tov. Plečnik istočasno tudi predsednik sindikalne podružnice podjetja, kar je še danes.

Dne 23. avgusta se je zbralo nezadostno število članov kolektiva tako da bi se volitve ne mogle vršiti, čeprav bi bile zakonite. Takoj ob pričetku sestanka je prišla tov. Plečnik in izjavil, da se volitve ne bodo vršile, ker so protizakonite in da so kandidatno listo sestavili tov. direktor in še dva člana upravnega odbora brez vednosti sindikalne podružnice. Popolnoma je pozabil, da je bil prisoten pri sestavi kandidatne liste tudi sam, to je predsednik DS in predsednik sindikalne podružnice in da so prisostvovali isti seji tudi blagajnik in tajnik ter še nekaj drugih članov sindikalne podružnice. S svojim besedami se je pokazal pravi luči, to je, da je proti volitvam, ker je vedel, da ne bo več predsednik DS. Slo se mu je za čast in mesto. Seje sindikalne podružnice je skliceval vedno on sam in se jih je le redkokdaj udeležil tudi direktor. Torej ni res, da bi bil on v odsotnosti od direktorja.

Na prvem sestanku dne 23. avgusta, ker tov. Plečnik ni hotel predsedovati, niti prisostvovati sestanku, se je izvolilo delovno predsedstvo, ki je vodilo sestanek. Na tem sestanku se je pretresla kandidatna lista in se je določil dan volitev za dne 30. avgusta 1952. Tu-

di tega dne ni hotel predsedovati sestanku in je prišel na dan z navodili za prve volitve v delavske svete. Tov. direktor mu je pojasnil, kar je njegova dolžnost, da ta navodila ne veljajo več v celoti, ker so dana druga po Uradnem listu FLRJ št. 5/52, kar pa je on trdil, da citirana navodila niso zakonita. Celotni zbran kolektiv in delavski svet je videl njegove sebične namene, ga je razkrinkal in mu na isti seji odvzel predsedniško mesto in izvolil izmed sebe novega predsednika že imenovanega tov. Višnjevca Marjana. Da je temu res tako, je dokazal, ko je takoj prvega septembra podal odgovor na službeno razmerje s protizakonitim 15-dnevnim odpovednim rokom.

2. V začetku leta 1951 so nekateri člani delavskega sveta, (ako je potrebno, navedemo tudi imena), po svoji lastni želji zapustili podjetje in šli na drugo delo, a v jeseni istega leta, ko jih je podjetje ponovno zaposlilo, naj pridejo na delo, so raje privarovali delati, to je skušali. En član DS je bil v marcu letos, ko podjetje ni imelo dovolj dela, sporazumno z upravo in DS premeščen k drugemu podjetju v Ilirski Bistrici. Drugi član DS in UO pa je na svojo lastno zahtevo izsilil razrešitev delavskega odnosa brez odpovednega roka. S tem je dokazano, da niso UO niti direktor samovoljno dajali odpovedi članom DS in UO temveč, da so ti samovoljno zapustili podjetje.

3. Kar se tiče nagrad jih niso dajali direktor in še nekaj njegovih pomočnikov. Nagrade je dala UO

v prisotnosti skoro celotnega kolektiva, kateremu je prisostvoval tudi tov. Plečnik.

4. Glede odpovedi 50% odnosno pozneje 60% invalida moramo pojasniti, da je bila ta dana istemu na seji UO in DS 6. marca tekočega leta. Glede te odpovedi sta predsednik delavskega sveta in predsednik sindikalne podružnice soglašala. Vsled njegovega socialnega položaja pa ga je podjetje pridržalo, dati za njega ni imelo ustreznega dela. Septembra tekočega leta pa je bil dodeljen k polaganju cevi za kanalizacijo, ampak ne za težko delo, temveč za lahko strokovno delo pri zamazovanju reg med covmi, kar nikakor ni težaško niti težko delo.

5. Tarifni pravilnik je bil sestavljen na skupnem sestanku celotnega kolektiva, kateremu je prisostvoval tudi omenjeni tov. Plečnik, kjer je pokazal zopet svoje sebične namene.

6. Celotni delavski kolektiv DS in UO se je oddahnil, da je stvar prišla v javnost, a žal v nepravni luči, zato zahteva objavo tega dopisa, da se javnost pouči o resnici.

Z veseljem objavljamo odgovor na dopis, ki smo ga objavili v 42. številki našega lista. Odgovor so sestavili najvidnejši člani delovnega kolektiva podjetja in iz njega sledi, da je okrajni komite v Postojni bil zlonamerno enostransko informiran, ko je delegatoma na odprti okrajni partijski konferenci o tem poročal. Naš članek je namreč izvod iz poročila sekretarja OK Postojna na tej konferenci.

Podjetju »Zidar« in njenemu delovnemu kolektivu pa želimo, da bi enoten in slažen dosigle še večje uspehe.

Gledališče Slovenskega Primorja

si s številnimi gostovanji utira pot med primorsko ljudstvo

Pretekli teden se je ansambel Gledališča Slovenskega Primorja vrnil s turneje po Goriškem. Obiskali so Miran, Branik, Prvačino, Ajdovščino in Vipavo. Igrali so komedijo francoskega pisatelja Acharda: Zivljenje je lepo. Na petih predstavah je bilo 1606 ljudi, ali 321 ljudi na predstavo. Če bi bilo vreme ugodnejše, bi bil uspeh seveda še mnogo večji. V Prvačini je v nedeljo 26. oktobra tako doževalo, kot da bi hotelo vreme zadostiti potrebam za nazaj in naprej. Na, in kljub nalivu je prišlo na predstavo 296 ljudi. Gledališče je obiskalo Goriško komaj šest dni po vrnitvi s turneje po Tolminski, kjer so igrali isto komedijo in kjer uspehi ni bil nič slabši. Dali so tudi pet predstav, ki jih je obiskalo 1557 ljudi, ali 311 ljudi na predstavo. Sploh je bil oktober zelo plodovit in gledališče si nima kaj očitati. Sezono so odprli s Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovic«. Sledila je nato repriza v Vipavi, nakar so odšli na Tolminsko, dali so eno predstavo (Zivljenje je lepo) v Postojni na dan kulture in potem obiskali Goriško.

Slavnostni koncert v Kopru

Učiteljski pevski zbor koprškega okraja je priredil v ponedeljek v koprskem Ljudskem gledališču v počastitev šestega kongresa KPJ slavnostni koncert s sodelovanjem orkestra odreda JLA, sopranistke Slavice Batistute, baritonista ljubljanske Opere Andra Štruklja, komornega zbora Radia jugoslovanske cone STO, moškega pevskega zbora Oton Zupanič, baletne šole, folklorne skupine glashene šole v Kopru in pevskega zbora učiteljskega. Slavnostni govor je imel tov. Vidmar.

V kolikor nas je koncert zadovoljil po pestrosti in raznolikosti sporeda, ne moremo tega trditvi o kvaliteti. Pri obeh moških zborih smo opazili nesigurnost in neubranost, kar je verjetno posledica nesistematičnega dela in pomanjkanja dobrih dirigentov. O tem bo nedvomno potrebno resno razmisliti, saj nas tudi pogled na koncertni program pounči, da en sam dirigent ne bo kos vsem nalogam. Glede solistov moramo predvsem pohvaliti Andra Štruklja, ki je iztrkal narodne zapel toplo in prisrčno, Slavica Batistuta pa je bila verjetno indoponirana. Glede baletnih in folklornih točk bi bilo še prezgodaj kaj več govoriti, saj smo na začetku sezone in so nastopajoče mladenke šele lani začele z intenzivnejšim delom.

Ob koncu bi omenil, da vstopnina 60.— din za osebo, ne dela čast prireditelju, saj je to vendar bila akademija v počastitev zgodovinskega kongresa naše Partije. Ob takih priložnostih se menda vendar ne pobira vstopnina, v kolikor pa je bila prireditelj res vezana z velikimi stroški, pa bi številni udeleženci nedvomno prav radi prispevali na pomoč s prostovoljnimi prispevki.

(—1)

Prizor iz Gogoljeve »Ženitve« — avtoritvene predstave koprškega gledališča

Vmes pripravljajo Klubundovo dramo: »Krog s kreda, ki bo prišla na oder v začetku decembra. Prav tako bo v začetku prihodnjega meseca premiera mladinske igre: Rdeča kapica. Prihodnje dni pa čaka ansambel še ena turneja.

Gledališče Slovenskega Primorja deluje že dve leti in nekaj mesecev. Gledališče je bilo spočeto kot velik neobglenček, brez dobre in primerne luče, brez stalnih in poklicnih režiserjev z igralci, ki niso imeli za seboj igralskih akademij. Gledališče ni imelo garderobe, niti kulisa in rekvizitov. Živel, bolje životalo je brez lastnega proračuna, dotacije pa so bile neredne in majhne. Resnici na ljubo je treba povedati, da je Postojna dala zelo veliko. Gledališče je bilo v mnogočem na slabšem od domačih SKUD in prve predstave niso bile kaj dosti boljše od dobro pripravljenih iger SKUD. Toda ljudje, ki so se odločili za težak poklic igralca v poklicnem potujočem teatru, so imeli poleg naravnega igralskega daru, ki se je pri nekaterih razvil na precejšnjo višino, silno potrpežljivost, dobro voljo in brezmejno ljubezen do teatra in samo s temi vrlinami so lahko prebrodili težave prvih dveh let. Seveda, če ansambel našega Primorskega gledališča ne bi imel na merodajnih mestih, predvsem na okrajnih foruhih Postojne ljudi, ki so čutili potrebo po potujočem gledališču za kraje, ki so bili toliko let brez kakršnihkoli naših kulturnih dobnin, ljudi, ki so se vedno in ob vsaki priložnosti zavzemali za obstoj gledališča, to ne bi kljub dobri volji moglo obstati. Gledališče si je s svojim vztrajnim in požrtvovalnim delom pridobilo prijatelje po vsej Primorski in danes ni več vprašanje, ali bodo predstave obiskane ali ne, danes je mnogim jasno, da je potujoči teater življenjska potreba Slovenskega Primorja.

S tem pa borba za obstoj in priznanje našega teatra še ni zaključena. Prvo, začetniško razdobje je mino. Poleg zunanjih uspehov je treba vsekakor šteti v velik uspeh, da ima gledališče dva režiserja, da ima ansambel, ki se vedno bolj učvrščuje. Sedaj je treba ustanovo ekonomsko utrditi, delo samo pa poglabljati. Čim prej bodo ekonomska vprašanja rešena, tem prej se bo teater pričel razvijati v širšem razmahu tako po repertoarju kakor po umetniški doganosti. Okraj Slovenskega Primorja so se zavezali, da bodo teater vzdrževali, toda ta stvar nekako ne gre. Čeprav je bil ta sklep storjen na

skupni seji že pred nekaj meseci, se na primer tolminski okraj nikakor ne more odločiti, da vložijo svoj dolžni zmesek. Goriški okraj je v drugi polovici meseca oktobra nakazal del svoje obveznosti, sedaj sledi Sežana.

Uspehi gledališča vidno rastejo iz tedna v teden, od predstave do predstave, od turneje do turneje, toda ekonomska nesigurnost razvoj močno ovira. Dejstvo je, da je ansambel prejel plačo šele, ko se je vrnil s turneje po Tolminski, da so odšli na Tolminsko z izposojenim denarjem, to se pravi v nič kaj zavirljivih pogojih. Odsli so najprej na Tolminsko zato, da vidijo, če Tolminski res ni nič za Primorski teater, kakor hočejo to nekateri na okraju v Tolminu prikazati. Gledališče je doživelo prijetno presenečenje že pri prvi predstavi v Idriji, kjer so ljudje napolnili premajhno dvorano do zadnjega kotička; še bolj pa v samem Tolminu, kjer je bilo na predstavi 572 ljudi. V Bovcu in Mostu na Soči so jih sprejeli in pozdravili na odprti sceni, z željo, da se še in še vrnejo.

In pri drugi turneji po Goriškem? Že v Ljubljani so se pojavile vesti o prodornem uspehu po Goriškem. Res, tu so bili sprejeti kot stari in ljubi znanci. Naj omenim samo Ajdovščino, ki ima zelo nerodno, še bolj pa neprimerno dvorano. Tla v dvorani so betonska, toda to še ni najhujše. Kadar dežuje, stoji v dvorani voda. Tudi topot je bilo v dvorani mnogo vode. Toda Ajdovci so napolnili dvorano z velikim navdušenjem, iskali so suhih mest in zadovoljno prihrjevali nastopajočim. Bilo jih je 400. Mimogrede naj še omenim, da je že skrajni čas, da se združni dom v Ajdovščini dvigne s tal in da Ajdovščina dobi kot veliko gospodarsko središče bolj primerno in kulturno dvorano.

Omenil sem že, da gre gledališče ta teden spet na turnejo. V petek 7. novembra bodo gostovali v koprskem gledališču, nato bodo igrali v Dekanih, Kozini, Sežani in Štorijah. Prepričani smo, da bo ta turneja in gostovanje v Kopru ponoven dokaz o upravičenosti našega gledališča in en korak bliže k splošnemu priznanju in rešitvi ekonomske in materialne osnove. Največja skrb gledališča je lastni avtobus, svetlobni park in zavese. Potujoče gledališče brez primernih in lastnih prevoznih sredstev tako za ljudi kot za rekvizite in kulise ne more dostojno predstavljati take ustanove, kot je Primorsko gledališče.

R. H.

Lojze Perko: Brananje

NOVI FILMI

Prestor na soncu

Proizvodnja: Paramount 1951.
Scenarij: Michael Wilson, Harry Brown.
Režija: George Stevens.
Igrajo: Montgomery Clift, Elizabeth Taylor, Shelley Winters.

Film se je rodil po znanem ameriškem romanu »Ameriška tragedija«, ki ga je napisal Driser. Čeprav ima z romanom prav malo skupnega, je v njem srečno zajeta in filmana nesrečna ljubezenska zgodba treh mladih ljudi.

George Eastman, nečak bogatega tovarnarja, se pri stricu zaposli kot navaden delavec. Ambiciozen mladenič se s svojim tovarniškim družinjem, še svojo ljubezensko razmerje z neko tovarniško delavko skriva, da ne bi umazal rodbinske časti. Ko pride napredovanje, se Georgu odpro vrata med boljše družbo, družbo bogataških sinov, družbo brezdelnežev in slabičev. V tej družbi se sreča z Angelo in se v njo zaljubi. Delavka Alice, ki je med tem časom zanosila, roti Georga, naj jo poroči. Tu se v njem rodi grda misel na umor. Alice pelje s čolnom po jezeru. Tam se čoln potopi in z njim tudi Alice, medtem ko se George reši. Zaključna scena se odvija pred sodiščem, ki spozna Georga za krivega in ga pošlje na električni stol.

Film se dokaj napeto razvija. Je neprimeren za mladino.

Slavčki s kletki

Proizvodnja: Gaumont.
Scenarij: Noel-Noel, Rene Wheeler, Georges Chaperot.
Režija: Jean Dreville.
Igrajo: Noel-Noel, Micheline Francoey, Rene Blanchard, Rene Genin.

Vsi ljubitelji filmske umetnosti se prav gotovo še dobro spominjajo osebnosti Noela-Noela, ki se nam je pred kratkim predstavil v filmu »Parada izgubljenega časa«, v katerem je dovršeno in psihološko upodobil več likov tatov našega dragocenega časa. Po umetniški vrednosti in pestrosti je nov Noelov film »Slavčki v kletki« še boljši od prejšnjega. V njem nastopa Noel-Noel, ki je tudi napisal scenarij, v glavni vlogi vzgojitelja v neki pariški deški poboljševalnici. Z novimi učnimi metodami, z dobroto in ljubeznijo se zna približati mladim zaprtim nepridipravom in si osvojiti njihova srca. To pa ne gre v račun staremu direktorju poboljševalnice, starokopitnežu, ki vidi v palici edino vzgojno sredstvo. Zaradi tega mladega učitelja odpusti. Toda njegovi učni uspehi pridejo do izraza ob koncu filma, ko se poroči z Marzine. Tokrat mu otroški pevski zbor, v znak hvaležnosti in priznanja, zapoje podkono.

Film je pester in raznolik, da vsakega gledalca prevzame. Priporočljiv je pa posebno mladini in vzgojnemu kadru.

V domovini Srečka Kosovela

Sestanki in zbori Slavističnega društva Slovenije, ki so jih imeli v preteklosti profesorji slavistike ljubljanske univerze, srednješolski profesorji in pedagoški delavci ter mladi slavistični naraščaj, so bili navadno le v Ljubljani. V zadnjih dneh oktobra pa se je Slavistično društvo odločilo za ožji zbor slovenskih literarnih zgodovinarjev in študentov slavistike na zapadni meji Slovenije, v Tomaju na Krasu, rodnini domovini pesnika Srečka Kosovela.

Enodnevni slavistični seminar, ki smo ga imeli v nedeljo 26. oktobra v Tomaju, je bil posvečen spominu na življenje in literarno delo pred 26 leti umlega slovenskega besednega umetnika in enega naših najčistejših lirikov - Kosovela. Na tomajskem pokopališču je govoril profesor ljubljanske univerze in predsednik Slavističnega društva Slovenije dr. Anton Slodnjak, ki se je v svojem govoru spominjal prvih srečanj s Kosovelom v akademskem kolegiju, kjer so mnogi današnji slovenski kulturni delavci stanovali v letih po prvi svetovni vojni.

»V tujini sem zvedel, da je prenehalo biti tvoje srce, da je utihnilo žuborenje tvojega pesniškega navdih«, je dejal profesor Slodnjak. »Običk starejšega in mlajšega rodu slavistov je izraz ljubezni in hvaležnosti do velikega pesnika in do čistih literarnih vrednot, ki jih je Kosovel izročil v dediščino slovenskemu narodu.«

V prostorih tomajske nižje gimnazije, kjer smo imeli slavistični se-

minar, je prvi spregovoril profesor Alfonz Gspan, pesnikov osebni prijatelj in sodelavec. Spominjal se je Kosovela kot umetnika in človeka in se v mislih povrnil v leta, ko je Srečko študiral filozofijo in pedagogiko na novo ustanovljeni ljubljanski univerzi. Literarno je začel ustvarjati še zelo mlad. Ze na ljubljanski realki je zbiral okrog sebe prijatelje in z njimi ustanovil literarni krožek, ki je našel svojega mentorja v profesorju Sandi, pomemben vpliv na mlade dijake pa so imeli tudi njihovi profesorji Komatar, Dornik in Lah, ki so jih učili ljubezni do slovenskega jezika in njegovih kulturnih stvaritev.

Bedno življenje, ki ga je Kosovel preživel med prvo svetovno vojno in po njej, je mlademu študentu filozofije v osmem semestru izpodkopalo zdravje. Stanoval je v siromašni sobi, pisal dostikrat s prezeblimi prsti, razen tega pa je trpel še pomanjkanje in glad. Vse to pa ga ni moglo odvrniti od tega, da ne bi razvil ce'le vrste misli in jih sistematično urejeval. Za kot študent je prebral največje Marxovo delo »Kapital«, do podrobnosti pa se je seznanil tudi z njegovim »Komunističnim manifestom«. Svoje nazore in poglede na svet bi bil rad razkril pred širšo javnostjo; iskalo je glasila, kjer bi mogel svobodno objavljati svoja dela, pa ga ni našel. Pri mnogih tedanjih »usmerjevalnih« slovenske kulture ni našel razumevanja, tople prijateljske besede in pomoči.

V domovini Srečka Kosovela pa so po prvi svetovni vojni gospoda-

rili fašisti — nosilci dvatisočletne italijanske kulture. Ko je mladi pesnik 27. maja leta 1926 v Tomaju na Krasu umrl in so se uresničile besede iz njegove »Predsmrtnice«: »Vsi bodo dosegli svoj cilj, le jaz ga ne bom dosegel, ognja prepoln, poln sil, neizrabljen k poklju bom legel«, je odšel na njegov pogreb tudi prijatelj Bratko Kreft, ki je za Kosovelom skupaj z Vincom Košakom prevzel uredništvo »Mladine«. Za pokopališkim zidom stoji je Kreft med pogrebom spustil v odprti grob slovenski trak. Seveda so o tem pozneje vedeli tudi fašisti in ni se še posušilo cvetje na Srečkovem grobu, ko je pričel »capo squadra« iz Sežane in zahteval, naj se grob odpre ter opravi preiskava. Italijanskega fašista so le s težavo pregovorili, da do tega dejanja ni prišlo.

Delo dvaindvajsetletnega Kosovela je potekalo v glavnem v dveh smereh: prva je čustveno impresivna lirika, v kateri prevladuje otožna krajinska pesem, oprta na tradicijo slovenske »moderne«. Vdanost v opojno lepoto narave, tiha bolečina lastne samote in skrite ljubezni, ter otroška misel na mater so najvidnejši vsebinski poudarki Kosovelove lirike. Pesnik pa je v svojih literarnih delih globoko občutil tudi praznoto sedanosti in vepoval v odrešilno človekovo moč. Druga doba Kosovelovega ustvarjanja se začneja z nastopom v »Mladini«, ki pomeni srdit boj za socialne, kulturne, in duhovne vrednote, obsodbo sodobnega življenja

in krič po novem človeku, ki naj se reši okov starega suženjskega sveta in na njegovih temeljih zgradi nov svet. Kosovelova borbena oblika je esej; v njem in v pesmih je Kosovel s preoroško sitnjo označil propad kapitalistične Evrope in tiho vero v novi čas, v duševno in človeško skupnost.

V drugem delu predavanj je profesor Slodnjak ugotavljal, kaj so primorski pisatelji in pesniki ustvarili edinstvenega v slovenski literaturi. Za njim se je priglasil k besedi tudi profesor dr. Tomšič, ki je govoril o značilnostih primorskih narečij. Zivahne debate se niso udeleževali samo profesorji in starejši pedagoški delavci z naših gimnazij, temveč tudi študentje.

Izlet v Tomaj, v domovino, s katero je živel in čutil Srečko Kosovel, bo ostal še dolgo v spominu vseh udeležencev, ki niso bili deležni samo poučnih predavanj o Kosovelu, primorski književnosti in značilnostih njegovega jezika, ampak tudi gostoljubnosti tamkajšnjih organov ljudske oblasti, želimo, da bi Slavistično društvo Slovenije priredilo še več takih izletov na zapadne meje slovenskega ozemlja in z njimi združenih slavističnih seminarjev in da ne bi bilo profesorja slovensčine na srednjih šolah po vsej Primorski, ki se ne bi čutil člana te velike slovenske družine in delal za njen nadaljnji napredek. Ta napredek pa stremi po razhrivanju naših kulturnih vrednot, po bogastvu naše slovenske zgodovine.

OB IZREDNEM OBČNEM ZBORU OZPZ V KOPRU VELIKA RAZSTAVA PLEMENSKE ŽIVINE V SEŽANI

Glavna gospodarska vprašanja: obnova vinogradov in sadovnjakov, izboljšanje in dvig živinoreje, izboljšanje kmetijskih izvoznih pridelkov in utrditev zadrug

Kako se danes pogovarjajo naši združniki gospodarskih vprašanjih in kaj je v teh pogovorih dobrega, je otipljivo pokazal izredni občni zbor okrajne Zadrugne poslovne zveze v Kopru. Je kar prav, da so o tem seznanjeni tudi združniki po drugih krajih. Izkustva, ki so jih nabrali lahko pridejo prav tu in tam.

Brez dvoma je v koprskem okraju najvažnejša gospodarska panoga vinogradništvo. Kmečke zadruge imajo pri tem veliko vlogo, ker lahko za svoje člane nabavijo traktorje, ki bi jih postmeznik ne mogel. Kaj pomembni traktor za vinogradnike, občutijo najbolj tisti združniki, ki so se osvobodili težke kopače in jim vinograde obdelujejo stroji. Težave pa nastajajo, ko pride do vprašanja obdelave večjih površin, ki so lastnina več posestnikov. Nekaj zadrug je že začelo z združevanjem takih razdrobljenih parcel. Koristi modernega obdelovanja so velike, ker se z mehanično obdelavo znatno znižajo proizvodni stroški in se poveča hektarski donos. Kmečka zadruga v Novi vasi je že združila več manjših parcel in tako dobila površino 6 ha, ki bo kot prvi moderno obdelovani vinograd za vzor naprednega vinogradništva. Tako sta napravili tudi zadrugi v Borštu in Bertokih.

Najboljši dokaz, da je naše vinogradništvo še zelo zastarelo, prikazuje primerjava z naprednimi državami. V Nemčiji porabijo za obdelavo enega ha modernega vinograda 80 delovnih dni in pridelajo od 80 do 150 hl vina na ha. Pri nas pa porabimo za obdelavo enega ha vinograda 220 delovnih dni in pridelamo le 40 hl vina na ha. Prav gotovo pa ni združnika, da bi ga ta primerjava ne zanimala in mu dala misliti.

Drugo važno vprašanje, ki so ga obravnavali delegati tudi v razpravi je živinoreja. Ker je na Koprskem poleg vinogradništva in sadjarstva zelo razvito tudi vrtnarstvo, kjer pridelujejo najbolj zgodnjo zelenjavo, grah, solato, zgodnji krompir, zgodnje češnje itd. je s tem tesno povezana živinoreja. Ne moremo dobro kmetovati, če nimamo na razpolago dovolj organskih gnojil, ali hlevskega gnoja. To drži in bo držalo, tudi če bo moderna znanost iznašla še ne vem kakšne nove vrste umetnih gnojil. V tem je dala lep primer kmečka zadruga v Izoli, ki je nabavila več glav dobre živine in jo razdelila svojim članom. Ista zadruga je kot prva dala pobudo za napravljeno komposta. Kupila je primerno površino zemljišča, kjer bodo zbirali vse odpadke, smeti, grozdne tropine in iz tega napravljali svoj kompost, ki ga bodo potem dali na razpolago članom zadruge. To je zdrava in koristna iniciativa in bi bilo želeli, da bi naša posameznice v vseh ostalih zadrugah in pri privatnikih. Gnoja nima poljedelec nikoli dovolj. Ugotovljeno je bilo, da je na Koprskem le eno govedo na šest hektarjev površine. Razumljivo je, da je to veliko premalo, da bi gnoj, ki ga napravi ta živina zadostoval za gnojenje tako obširnih obdelovalnih površin.

Pri reorganizaciji nekaterih kmečkih delovnih zadrug so težili za tem, da ostanejo na razpolago tista sredstva, ki služijo za skupno obdelavo zemlje. Reorganizirane zadruge niso imele tiste gospodarske osnove, ki je potrebna za razvoj na zadrugi podlagi. Imovina reorganiziranih zadrug so prevzele druge močnejše zadruge. Tako je večje površine zemljišča reorganiziranih zadrug Kampel-Salare in Vanganel prevzela KDZ v Marezigah. Tako so dani pogoji, da se ustanovi na področju Kampel-Salare večje združno posestvo.

Ostale KDZ so letos pokazale zadovoljive uspehe. Združniki ugotavljajo, da so dohodki precej večji, kot pri posameznih kmetih.

Za KDZ Ankarani in Krog gradijo stanovanjske hiše, da bodo združniki imeli spodobna stanovanja.

Združno podjetje Fructus je v prvih mesecih tekočega leta odkupilo za 270.000.000 din blaga, to je za 21 odstotkov več, kot je bilo predvideno po planu. Tovarna je plan predelave paradiznikov, pripravljanja marmelade, sadne pulpe, žganja, itd. za prvih devet mesecev preseglala za 32 odstotkov.

V inozemstvo, in to v Trst, Avstrijo, Švico in Zapadno Nemčijo so

izvozili blaga za 68.925.000 deviznih dinarjev. Zdržna poslovna zveza je uvozila poleg južnega sadja, pomaranč, limon in rozin tudi 9 traktorjev, 45 plugov, 200 škropilnic, 100 žveplalnikov, 4 kamione Mercedes, večje množine umetnih gnojil in drugega kmetijskega orodja v skupni vrednosti 55.300.000 deviznih dinarjev.

Za bodoče bo treba polagati več skrbi izvozu kmetijskih pridelkov in njihovi kvaliteti. Nekatere zadruge temu vprašanju niso dale nobenega poudarka. Vedeti morajo, da se je treba boriti, da ne samo obdržimo inozemske trge, temveč da najdemo še novih. Vprašanje kvalitete blaga je postalo tako važno, da bo treba misliti na ustanovitev ustanove, ki bi kontrolirala blago za izvoz.

Vse premajhno je zanimanje članov zadrug za strokovno glasilo Zadrugne poslovne zveze in Zavoda za pospeševanje gospodarstva, ki izhaja mesečno v slovenskem in italijanskem jeziku. Nekatere zadruge imajo naročenih samo po pet in še manj izvodov. To je pod vsako kritiko. Vsak posameznik, naj bo član ali ne, bi se moral zavedati važnosti strokovne izobrazbe, ki jo lahko pridobi edino potom svojih glasil in z

branjem dobrih strokovnih knjig in časopisov.

Zelo važno je tudi, da bodo združniki na volitvah 7. decembra volili tudi Svet proizvajalcev. Zdržni sektor bo imel v Svetu 11 delegatov, od teh 10 splošne kmetijske zadruge in enega KDZ. Pravico voliti pa bodo imeli samo člani splošnih kmetijskih zadrug, KDZ, obrtniških in drugih zadrug.

Važno vprašanje, ki so ga obravnavali na tem izrednem občnem zboru so tudi hranilni odseki. Sedaj ima hranilne odseke samo pet zadrug. Najboljši je pri zadrugi Čežarji-Pobegi, kjer zadnje čase naraščajo hranilne vloge.

Ob zaključku zasedanja je občni zbor sprejel tekmovalni načrt na čast bližnjih volitev. Zadruge bodo tekmoval od 1. do 29. novembra v pridobivanju novih vlagateljev v hranilne odseke, v organiziranju skupnih večjih površin za obnovo vinogradov in sadovnjakov, v oddajanju blaga za izvoz, v vzdrževanju strojev, v vpisovanju žena v žensko sekcijo in še v 11 drugih točkah. Tri najboljše zadruge, ki bodo dosegle največ točk, bodo prejele denarne nagrade in sicer prva 50.000 din, druga 30.000 din in tretja 20.000 din.

Pretok mladega vina

Burno in deloma tudi tiho kipeenje sta se že končala, kar je posledica letošnje izredno zgodnje trgatve. Posebna vina, ki nimajo visoke alkoholne moči, so danes že bistra. Kljub temu pa naletimo v marsikateri kleti na mlatna, slabo prevrela in še sladka vina. To je pripisati predvsem nizki zunanji temperaturi, ki je mnogo vplivala na temperaturo v slabo izoliranih nadzemskih kletih. V takih kletih je temperatura neposredno po trgatvi padla na 12 stop. do 14 stop. Celzija, dočim je znano, da kvasnice, ki povzročajo kipeenje, najbolj ugodno delujejo pri 19 stop. do 22 stop. Celzija.

Opazamo tudi, da se slabo bistrilo vina, predelana iz gnilega ali od toče poškodovanega grozdja, če niso bila pravilno negovana pri burnem kipeenju. Svetovali smo že pred trgatvijo, da moramo pri predelavi takega grozdja dodati odgovarjajočo količino žveplenegega dioksida. Taka vina so nevarna za obolenje po sivem prelomu.

Da se prepričamo o stanju vina je priporočljivo, da čimprej pregledamo vse sode. Pri tem pregledu moramo paziti ali se je vino zbistrilo ali ne, ali je končalo vreti, če vsebuje še sladkor, ali morda ima kakšen nepríjeten okus, duh po pokvarjenem sodu ali gnilobi. Zavedati se moramo, da se dajo na

paके v mladem vinu še mnogokrat odstraniti.

Če ugotovimo, da je naše vino še morno in sladko, ga bomo morali čimprej pretočiti. Tako bo prišlo v dotik z zrakom, ki vsebuje kisik, ki oživi delovanje kvasnic. Na ta način bodo že omtvele glivice spremenile še obstoječi sladkor v alkohol. Paziti pa moramo, da imamo v kleti čimvišjo temperaturo, ker ta pospešuje vrenje.

Mlada vina, ki ne vsebujejo več sladkorja ali niso še bistra, moramo čimbolj izpostaviti nizki temperaturi, kar dosežemo na zelo enostaven način z odpiranjem oken kleti v nočnih urah. Mraz namreč pospeši, da se vinski kamen seseda na dno sode in potegne s seboj še plavajoče delce beljakovin, barvil, česlovinastih spojin, skratka vse snovi, ki povzročajo naravno motnost mladega vina.

Na dno sode se za časa tihega kipeenja, deloma pa po kipeenju sesede več ali manj debela plast vse-dlin, ki jih imenujemo droži. Droži vsebujejo poleg prej navedenih snovi še mrtve ali omrtnel kvasnice, ki so izumrle zaradi pomanjkanja sladkorja ter različne glivice, ki so običajno nezaželjene v vinu, ker v posebnih prilikah lahko povzročijo njegovo obolenje.

Običajno pri nas pretakamo vina od srede novembra do prve polo-

Prejšnji torek je bila v Sežani velika razstava goveje živine iz sežanskega okraja. Med naprednimi živinorejci je za to razstavo že dalj časa vladalo veliko zanimanje, ker so vedeli, da bodo na ta dan pokazali, kaj zmorejo in tudi tekmovali, kdo je vzredil najlepšo plemensko živino, ki je za naš okraj velike važnosti.

Ze zgodaj zjutraj je bilo videti pridne živinorejce, ki so spremljali svojo lepo živino na sejnišče. Ob otvoritvi razstave je bilo na sejnišču lepo razporejenih 166 glav goveje živine, vse sivo-rjave pasme. Največje število je bilo krav — 86, 62 telic, 8 bikov in 10 bicev. Najbolje je bila zastopana občina Senožeče, ki je razstavila nad 35 glav živine pretežno iz Dolenje vasi. Zelo dobro so bile zastopane tudi vasi Lokve, KDZ Lokve, Žirje in še druge. Razstavo je poleg razstavjalcev obiskalo tudi mnogo naprednih živinorejcev s Krasa, ki so z zanimanjem ocenjevali lepo živino. Takoj se je ugotovilo, da ima na razstavi Dolenja vas največ in najlepšo živino.

Razstavo je obiskal tudi ing. Petrel iz Republiške zadrugne zveze Slovenije, dr. Gosak od Kmetijskega znanstvenega zavoda Slovenije, prisoten je bil tudi ing. Arh, agronom OLO Gorica, in tov. Žele, kmetijski tehnik zadrugne zveze goriškega okraja.

Za izvršitev ocene razstavljeni živini so formirali dve komisiji, ki sta skrbno pregledali in ocenili vso živino. Za najboljše razstavjalce živine je bila določena skupna nagrada 252.600 din, lepe diplome in 6000 kg močnatih krmil.

Komisiji sta ugotovili, da je bila to ena najlepših razstav v Sloveniji z zelo lepo in kvalitetno živino. Zanimivo je ugotoviti, da je bilo določenih: 2 kravi, 9 telic v I. kategoriji B, medtem ko zadnji dve taki razstavi v Goricu in Kranju sploh nista dosegli te kategorije, kljub temu, da ta dva okraja nista bila niti zdaleč tako prizadeta od suše kakor sežanski. V drugo kategorijo A je bilo določenih 12 krav, 27 telic, 2 bika in 1 bicev. V drugo kategorijo B pa 26 krav, 20 telic, 2 bika in 2 bicev.

Kot najboljša živinorejca sta bila določena Franečič Ivan iz Dolenje vasi št. 17, ki je prejel za tri lepe razstavljene krave in 2 junici diplomu I. stopnje in 10.000 din denarne nagrade, in Kocjan Drago iz vasi Žirje št. 1 za štiri lepe razstavljene krave, 2 bicev in 2 teleti prejel diplomu I. stopnje in 13.700 din denarne nagrade.

Poleg teh so prejeli diplomu prve stopnje z denarnimi nagradami še naslednji razstavjalci:

Jelenkovič Minka iz Divače za kravo, ocenjeno v I. kategoriji B 2.500 din nagrade; Maver Jožef iz Lokve za tri lepe krave 9.200 din; Lah Andrej iz Štorij za 1 kravo 3.500 din; Penhaver Jožef iz Lokve št. 31 za 1 telico I. kategorije B 4.000 din; Sluga Franc iz Dolenje vasi za tri krave 7.200 din; Tavčar Leopold iz Orleka za 1 telico I. kategorije B 2.500 din; Muha Stanko iz Lokve št. 94 za 1 kravo in 1 telico 5000 din; Obersnel Karolina iz Lokve št. 126 za dve telici 5000 din.

Diplomu II. stopnje pa je prejela kmečka obdelovalna zadruga Tomaj za 1 bika 5000 din; Majcen Ivan iz Podbrež št. 5 za 1 bika 4000 din. Vsem drugim razstavjalcem so bile določene nagrade do najmanjše vsote 1500 din. 6000 kg močnatih krmil pa je bilo določeno za vse razstavjalce proporcionalno po številu in kvaliteti živine, ki so jo imeli razstavljeno. Ta zadnja skupna nagrada je razstavjalce pa tudi živino še najbolj razveselila.

Po komični oceni je bil sklican zbor razstavjalcev, na katerem je govoril tajnik gospodarskega sveta OLO tov. Štoka Zdravko o problemih živinoreje na Krasu. Ing. Petrel je govoril o nalogah dobre selekcije živine. Takoj nato so bile navzočim razdeljene diplome in denarne nagrade v veliko veselje in zadovoljstvo vseh prisotnih.

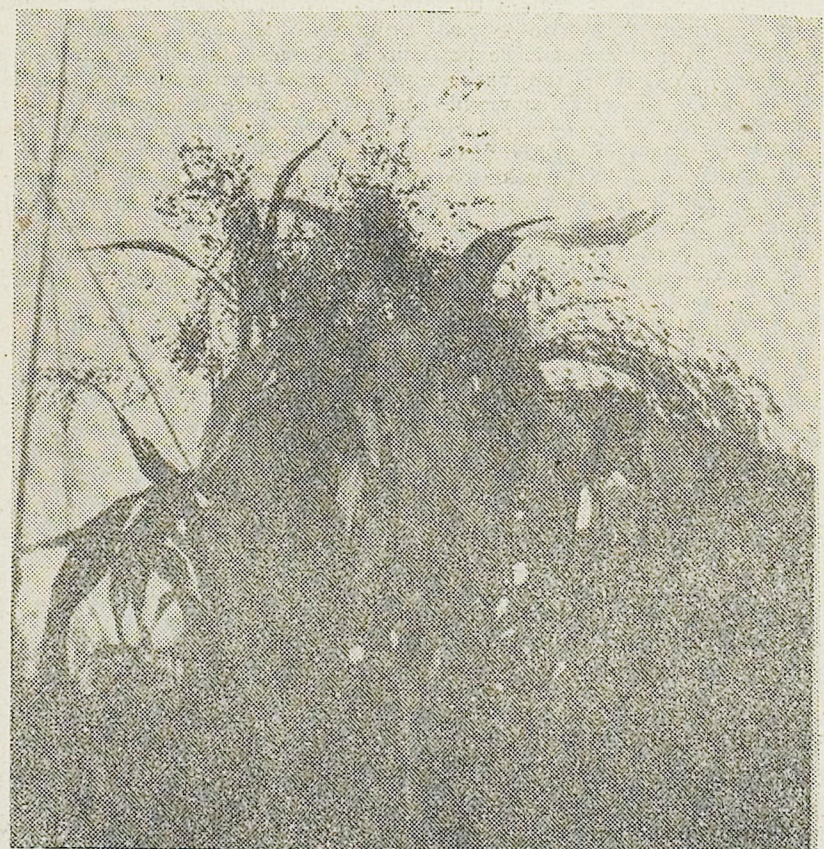
Za živinorejo na Krasu je bila ta razstava velikega pomena, prav gotovo bo to vplivalo na živinoreje, da bodo živino dvignili še na boljše stopnjo.

Plemenska živina Krasa je znana danes že po vsej Jugoslaviji; veliko število take živine so letos prodali v razne kraje Srbije in Makedonije. Janko Valentinčič

lo. Koliko stane tak senik prej, kot je postavljen, ve le tisti, ki ga morajo graditi. Videl sem pred kratkim na tolminkih planinah precej senikov, ki so kazali gola rebra. Lastniki jih niso mogli obnoviti do časa in so za letos napravili senene kope na prostem.

Velika je tudi škoda na mladem sadnem drevju. Ponekod so gospodarji zajeli in uničevali še tisto, kar ni polomil sneg. Mogoče še večjo škodo je sneg napravil na mladih gozdovih. O tem niso naši gozdni strokovnjaki nič povedali. Sam sem videl na Cerkljanskem in v ostalih predelih tolminskega okraja, kako žalostno je stanje mladih nasadov. Lepo število mladega drevja je polomljenega, precej tudi suhega, delno pa je še danes upognjeno, ker se ni moglo zravnati zaradi delne nalomljenosti mladih debel. Tu bo treba resno prijeti za sekiro in odstraniti vse pokvarjeno in krivo drevje. Kjer bodo prevelike praznine, bo treba nasaditi novih sadik.

Čez leto smo znova doživeli nalive, povodnji, točo, koloradskega hrošča in končno znova dolgotrajno deževje in slano. Na stotine stotov otave je segnilo. To je velika škoda, ker bi bili lahko prikočili na pomoč krajem, ki so bili prizadeti po suši.

Na livših koprskih solinah je dobro uspel poskus setve s prtiličnim sirkom, ki ga uporabljamo za metje

Vremenske nezgode na Tolminskem

Gornja Soška dolina in ostali gorati kraji na Tolminskem so letos precej prizadeti po vremenskih nezdah. Še se spominjamo snežnih plazov in izrednih snežnih padavin, ki so napravile toliko škode ne samo s plazovi, temveč tudi na sadnem in gozdnem drevju. Posebno so trpele strme gorske senožeti, ki imajo v vznosu polno senikov za shranjevanje sena. Teh senikov so plazovi odnesli ali pa poškodovali lepo števi-

ZAKLAD SIERRE MADRE

23. NADALJEVANJE

Curtin mu je sledil, ker je menil, da gre Lacaud v vas in bo spodaj povedal, da je skrajni čas, da preiščejo tole gozdno, kajti jutri bi bilo prepozno. Lacaud ni vedel, da mu Curtin sledi. Brezskrbno je šel svojo pot, samo vsako večje drevo in vsak kamen si je natančno ogledal, kakor bi iskal na njih kake značilnosti. Včasih se je ustavil in se sklonil, da bi preiskal tla. Naposled je prispel na trato, kjer so bile živali. Prekoračil jo je in stopil k mlaki. Ko jo je natančno preiskal, je dvignil pogled in stopil h skalnati steni. Začel je plezati po njej in jo preiskovati.

Ko se je Curtin prepričal, da namerava Lacaud vse kaj drugega, kakor da bi nadlegoval može, se je vrnil k ostalim in povedal, kaj je videl.

»Je že tako,« je rekel Howard, »kakor sem vama sinoči pripovedoval; večni iskalec zlata je. Toda ne dajmo se motiti.«

Podirali so ogrodje in Dobbs si je ranil roko. Razjezil se je in rekel: »Čemu pa sploh tore podiramo? Pustimo, kakor je, pa pojdemo svojo pot.« Saj smo se vendar tako zmenili, ko smo pričeli delati, da bomo podrli in zasuli, če bomo kaj našli.«

»Nas samo zadržuje in ne vem, čemu je to dobro,« je zagodrnjal Dobbs.

»Nu, dečko, najprej menim, da moramo biti gori, ki se je tako izkazala, vsaj toliko hvaležni, da je ne zapustimo ončasne in ji zopet začelimo rane, ki smo ji jih bili prizadejali. Če pustimo gori pred nosom ogrodje in če zapustimo njen vrt kot zanemarjeno stavbišče, potem se mi to ne zdi dostojno. Gora si je res prav zaslužila, da spoštujemo njeno lepoto. Razen tega bi se rajši spominjal na tale prostor, kakešnega sem našel, ko smo prišli, kakor pa, da bi imel zmeraj tole groblje pred očmi, kadar bi mislil na te mesece. Zadosti slaba je, da moramo pokazati samo dobro voljo, kajti prostor ne bo po videzu še prav nič vabljal, ko bomo odšli.«

»Je pa res čudovit tvoj nazor o osebnosti gore,« je rekel Curtin, »toda jaz menim, da moraš sebo, ki si jo našel čisto, pomesti, ko odhajaš, pa čeprav ni nikogar blizu, ki bi te za to pohvalil.«

»Je pa še drug vzrok,« je nadaljeval stari. »Moglo bi se zgoditi, da bi prišel kdo sem, ko bi mi bili še na potu. Ta bi takoj uvidel, kaj smo delali tod, pa bi jo s pol duceata tičev uvrstil za nami. Če pa pospravimo, kolikor se da, se bo pač zdelo, kakor da je kdo tu dolgo taboril in počel vse mogoče — samo zlata ni pral. Nu, Dobbs, le krepko pljunj v roke, saj smo marsikateri dan zastoj delali, preden nam je gora podarila zaklad, današnji dan pa nas vidi pri dobrem in plemenitem delu, čeprav nimamo od njega nič v gotovini. Če si urediš pred hišnimi vrati evetlični vrt, potem tudi ne misliš, da bi ti donasal gotov denar.«

Kosilo, kakršnemu so se vsi trije v treh preteklih mesecih privadili, je bilo kratko in preprosto. Skuhali so si v kotlu čaj in pojedli zraven usnjat kos ponvičnika, ki so ga spekli že zjutraj. Brž ko so popili čaj in pokadili vsak pipo tobaka, so zopet krepko poprijeli za delo. Dnevno svetlobo je bilo treba do minute izrabiti; ko je jutranje sonce vzhlo, so morali že pozajtrkovati, večerjati pa so začeli, ko je sonce zašlo. Le tako je bilo mogoče, da so trije možje toliko opravili. Dan je bil vse leto skoraj enako dolg, malih razlik skorajda niso niti opazili. Tudi deževna doba ni kdove kaj vplivala na njihovo delo. Pripetilo se je, da je nekaj ur bilo kakor iz skafa; toda tedaj so zmeraj našli dovolj drugega opravka. Razen tega pa jim je dež tudi koristil, ker jim je napolnil z vodo kotanjo, ki so si jo bili izkopali, da bi imeli pri rokah zmeraj dovolj vode za pranje peska; tako jim ni bilo treba vode še posebej prinášati.

»Pa je bilo vendarle strašno garanje,« je menil Curtin, ko je za hip sedel, da bi se odpočil.

»Že res,« je pritrdil stari. »Toda če izračunamo, pa vendar ni imel še nihče izmed nas tako dobre in tako visoke mezle, kakor smo jo tu zaslužili.«

Tudi Dobbs je nekam prislonil lopato, sedel in si natlačil pipo. »Tako le se mi zdi,« je dejal počasi, »kakor da še zmeraj ne bi bili prav zadovoljni. Ne zaradi zaslužka, toda mislim, da ne moremo prav trditi, da je vsa čarovnija naša, dokler je nismo skrivno spravili v mesto in je ne vidimo v hotelski sobi lepo pred sabo na kupčku.«

»Tudi meni je blodilo tole zadnje tedne po glavi,« je rekel stari. »To bo težka pot. Najtežja reč. Na potu so razbojniki; pripeti se lahko kaka nesreča; srečamo pa lahko tudi deželno policijo, ki je radovedna in bi rada izvedela, kaj tvorimo. In če najdejo rumeni pesek, smo ga ali ukradli ali smo koga izropali, ali pa smo ga nakopali brez dovoljenja in ne da bi

plačali pristojbine. Marsikaj nam bo treba premisliti. Da, že to, kako bi poper najbolje in najbolj varno natovorili.«

Oba mlajša soudeleženca sta molčala, nato nagrbnečila čelo, kakor bi ju premišljevanje utrujalo, bolj utrujalo, kakor najtežje delo pri mini, naposled pa sta globoko vzdihnila, vstala in razmetala kupe.

Pozno popoldne so zmetali ogrodje na grnado in ga zažgali, da bi izginilo. Naslednji dan so nameravali nametati na pogorišče zemljo. Potem so hoteli zasaditi sem in tja še nekaj grmov, mladih drevese in travnate ruše — vse skupaj ki bod drugod populili. Stari je mimogrede dejal: »Zgodi se lahko, da kdo svojega tovora ne prenese na varno ali ga zapravi v nekaj tednih ali pa ima sicer smolo. Potem se lahko zopet vrne in vse še enkrat prebrska, dostojen zaslužek bo tu še zmeraj našel. To je tudi vzrok, čemu hočemo vse tako nesumljivo zapustiti, kakor se le da. Potem se ne bo nihče tako lahko spomnil, da bi tule brskal.«

To je bilo nekaj, kar sta Dobbs in Curtin bolj razumela, kakor pa ono, kar je rekel stari o hvaležnosti do gore in da se ne sme zapustiti narave ončasne. Dobbs je menil, naj narava kar sama zase skrbi, saj bolj utegne in je tudi potrpežljivejša, kakor je sam, saj vendar ni nikakršen nočni čuvaj samotne gorske pokrajine. Toda obljubili so staremu in so mu obljubo izpolnili, bil je pač star in je imel svoje muhe, čeprav je bil sicer tovariš, ki se je dalo z njim že živeti.

Ko so zvečer prenehali z delom, je bil videti prostor res tak, da bi nihče, ki bi prišel tod mimo in ga samo površno pogledal, ne slutil, da je bila tu nekoč mina. Samo kup zbitega orodja je še tlel in se kadil. Naslednje jutro bo izginil tudi spomin nanj.

Lacauda opoldne ni bilo pri ognju; ali je bil prej ali pozneje v taborišču, trojica ni vedela. Sploh so popolnoma pozabili nanj. Preveč so imeli opravka z lastnimi skrbmi, da bi se nanj spomnili. Šele sedaj, ko so se po ovinku priplazili na laz in so ga videli tam čepeti in pripravljati ogenj, so se spomnili, da je še zmeraj tu.

»Si že našel zlato mino?« je vprašal Dobbs, ko je stopil s kotlom za vodo k ognju.

»Še ne,« je odvrnil Lacaud, »toda menim, da še nisem bil nikoli tako zelo blizu nje kakor danes.«

»Potem pa mnogo sreče,« se je zasmejal Curtin, ki je pristopil s ponvijo. Lacaud je imel pri ognju pristavljen lasten kotel z rižem.

»Kave ti ni treba kuhati,« je rekel Howard dobrovoljno, »jo lahko piješ kar z nami. Več kave ne bomo dodali, pač pa bomo dolili vode, in z vodo nam ni treba sedaj več varčevati.«

»Hvala!« je rekel Lacaud kratko.

Umili so se, nato so jedli in potem so čepeli ob ognju. Howard, Dobbs in Curtin so se počutili kakor tovarniški delavci v soboto zvečer. Vedeli so, da jih čaka jutri prijetno delo: v eni uri bodo zasadili prostor, nakar bo sledilo še prijetnejše delo: povezali bodo zavoje, potem bo treba pripraviti še karavano, kar tudi ni težavno. Vse prav lepo in lahko delo, pri katerem se da kaditi, piti in čebljati.

Zato so sedeli — prvokrat po mesecih — v prijetni domačnosti in prav dobrovoljno okrog ognja. Misel, da se bodo morali kmalu ločiti, ko so bili skoro leto dni skupno prenašali trud in delo in neverjetno pomanjkanje, jih je napravila složne, kakor še nikoli niso bili. Prvokrat so čutili, da jih veže tesna, prijateljska, tovariška, bratavska vez. Čutili so, da bi drug drugemu pomagali, pa naj stane tudi življenje. Čutili so se bolj sorodne kakor rodni bratje. Brez besed so drug drugega prosili za odpuščanje za vse male, pa tudi za vse podležnosti, ki so si jih drug drugemu prizadejali v poslednjih mesecih.

Lacaud je bil izključen iz te bratovščine, ker ni mogel njihovih čustev tako razbrati in razumeti, kakor so jih razumeli oni trije, ki so poznali drug drugega do dna. Ničesar si niso mogli prikriti, kar se je v njih dogajalo in kar so mislili; toda Lacaudu so prikrili vse, kar so hoteli, še na napak pot so ga speljali in ga prevarili, če so le hoteli. To bi se trojici med sabo nikakor ne posrečilo. Vsek izmed njih ni imel v preteklih mesecih drugega predmeta za proučevanje kakor ostala dva tovariša. Od tega proučevanja jih niso mogli odvrniti ne knjige, ne časniki, ne novi obrazi in ne nove pokrajinske slike. Večkrat se je zgodilo, da je začel kdo samo stavek, pa sta ostala dva že vedela za vsa vsebino in celo za besede in besedni red, ki ga bo govoril izrekel. Zaradi tega je med njimi nastala čudna navada, da ni nihče izmed njih dokončal stavka, ker mu ni bilo treba in mu je drugi že odgovoril, da je rekel dve ali tri besede. To je bil med drugim tudi vzrok, da drug drugega niso trpeli in bi se najrajši med sabo pobili, samo da bi jim že vnaprej ne bi bilo treba vedeti za besede in misli drugega in se nad njimi do smrti dolgočasiti ali do smrti razjeziti. Pa kako bi si naj tudi pomnožili besedni zaklad in bogastvo misli? Zmeraj je šlo za isto reč, zmeraj za iste pojme, zmeraj za iste naloge. Razen tega se je med njimi, ne da bi se sami prav zavedali, razvila posebna oblika pomenka, ki bi ga tujec ne mogel razumeti.

Nekoč so si zgradili črpalno kolo. To črpalno kolo se je vrtelo s pomočjo vitla, ki je bil vanj vprežen osel. Tako so črpali vodo v žleb, odkoder je padala v ponve, ki so v njih izpirali pesek. Ker delo pri vitlu ni bila preveč težka, ga je opravljal Howard. Prvotno so mu zaklicali: »Howard, nalij vode, smo že pripravljene.« Ves ta klic se je zgostil pozneje v eno sabo besedo: »Lij.« In z besedo »lij« so naposled označevali vodo, ker je bilo to krajše in enostavneje rečeno kakor »voda«. Celó če so govorili o vodi za kuhanje kave ali za pitje, so preprosto rekli: »Lij na ognju,« kar naj bi pomenilo: »Ali je voda pristavljena?« Iz lopate je iz vzkrokov, ki jih ni znal pozneje nihče razločiti, postala »kala«, cepinu so rekli »šejka«, dinamični patroni pa »Marac«. Če so morali »Maro« prižgati, so uporabljali za to dve besedi; ena je bila »Marac«, drugo pa iz ozirov vlnudnosti in še iz drugih vzrokov ne moremo navesti, čeprav se da v nekaterih okolnostih in pod določenimi pogoji že spraviti v zvezo s kako Maro. To besedo pa so tudi uporabljali, kadar je šlo za pipo ali pa je bilo treba zakuriti ogenj. »Jesti,« torej kosilo, je dobilo tako označbo, ki bi označevala pravzaprav bolj nasprotno dejanje, če bi tako besedo med vlnudnimi ljudmi sploh izrekli; navada pa je, da se je vsi izogibljemo, in smo celo zelo previdni, kadar tako dejanje samo opišemo.

RADIO

JUGOSLOVANSKE GONE TRSTA

Najvažnejši sporedi od 8. novembra do 14. novembra 1952

SOBOTA 8. NOVEMBRA:

13.34 Lahka glasba, vmes objave — 14.30 Jezikovni pogovori — 14.40 Domači zvoki — 17.40 Pesmi jugosl. naroda — 18.30 Monja široka cesta — 21.00 Večerni koncert — 21.30 Od sobote do sobote — 21.45 Plesna glasba

NEDELJA 9. NOVEMBRA:

8.30 Za naše kmetovalce — 9.00 Mladinska oddaja: Pustolovščine Toma Sawycera ter pogovor s pionirji — 13.45 Glasba po željah — 14.30 »Prijetelj, obrodile so trte vince nam sladko« ... spored veselih in šegavih narodnih pesmi — 15.00 Z mikrofonom med našim ljudstvom: VI. kongres KPJ — 15.20 Zabavni orkestri igrajo za židano voljo in ples — Slušna igra: Veronika Deseniška — 17.40 Križem po Jugoslaviji v narodni pesmi — 18.15 Jurina in Franina

PONEDELJEK 10. NOVEMBRA:

11.00 Igra orkester JLA iz Portoroža p. v. Josipa Jankoviča — 14.30 Iz sportnega sveta — 14.40 Domači zvoki — 18.15 Na harmoniko igra R. Pilih

TOREK 11. NOVEMBRA:

14.30 Kulturni razgledi — 14.40 Domači zvoki — 17.40 Pojo narodni ansambli iz Hrvatske — 18.30 Jezikovni pogovori (ponovitev) — 18.40 Ali Vam je ta melodija všeč? R. Wagner Tristan in Izolda, opera v 3 dejanjih — 22.00 Lahkih nog naokrog

SREDA 12. NOVEMBRA:

11.30 Solska ura: Zemlja in repatica — 14.20 Od Jadrana do Triglava — 17.40 Pesmi našega juga — 18.15 Glasbeni portreti skozi svet in čas — 20.30 Koncert moškega zbora CDJLA iz Beograda p. v. S. Krstiča — 21.00 Radijska povest »Italijanske kronike« po Stendhalu — 21.30 Glasba iz operet, filmov in revij — 22.00 V ritmu jazza

ČETREK 13. NOVEMBRA:

14.30 Strani naše zgodovine — 14.40 Domači zvoki — 17.40 Samospjeve hrvaških skladateljev poje Ondina Otta, pri klavirju Gojmir Demšar — 18.15 Nekaj opernih ouvertur: M. Kozina: »Bela Krajina — simfonična pesnitev

PETEK 14. NOVEMBRA:

11.30 Emisija za djecu — 14.30 Po svetu okrog — 14.40 Domači zvoki — 15.00 Solska ura (ponovitev) — 18.15 Igra orkester JLA iz Portoroža p. v. J. Jankoviča — 21.00 Literarna oddaja: Dostojevski »Krotko deklec« — 21.30 Zabavni orkestri igrajo za ples

RESITEV KRIZANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

Vodravno: 1. aga, 4. Ems, 7. Maraton, 9. Amažija, 10. ta, 11. ež(že), 14. Rubikan, 18. Rodos, 19. kateder, 21. LK, 24. uk, 25. ilegala, 28. Novi Sad, 29. era, 30. Ana.

N a v p i e n o : 1. amažer, 2. gama, 3. ara, 4. eti, 5. moje, 6. snažen, 12. abča, 13. Skoda, 15. ura, 16. ide, 17. cse, 19. Kolins, 20. rokada, 22. kler, 23. ogI (Igo), 24. ulan, 26. Eva, 27. asa.

Oglasi in objave

ONEZIJ SLAVEC, roj. 16. II. 1920 v Ospu, stanujoč v Ospu, je prejšnji teden izgubil osebno izkaznico, izdano od KLO Osp in jo razglašajo za neveljavno.

KNEZ KLEMEN pok. Matije, roj. 27. III. 1928 v Strunjanu, stanujoč v Izoli ulica Dante Alighieri št. 12, je izgubil svojo osebno izkaznico, izdano od MLO Izola, in šofersko izkaznico, izdano od povenjenišva za notranjo upravo Koper. Dokumenta je izgubil 30. oktobra v Kopru in prosil poštenega najditelja, da mu jih vrne. V nasprotnem primeru ju razglašajo za neveljavno.

KMETIJSKA ZADRUGA V HRUŠEVJU

nudi svojim članom in vsem odjemalcem različne živilske proizvode in odkupuje poljedelske pridelke po najvišjih dnevnih cenah. Obiščite našo gostilno, kjer boste dobro postreženi, in kupujte v naši trgovini.

KULTURNO IN PROSVETNO DELO ŽENE GOSPODINJE

Tudi žena gospodinja se v naši državi udeležuje v javnem in kulturnem življenju in njeno izobraževanje je zavzelo že velik obseg. Odprli so mnogo šol in tečajev za učiteljice gospodinje, učiteljice s strokovno izobrazbo pa, ki so do zdaj delale v državnem administrativnem aparatu in drugje, so bile poslano na šole. V zadnjih dveh letih je več deset tisoč žena obiskovalo tečaje za zdravstveno prosveto, za nego dojenčkov in otrok, za kuhanje in šivanje itd. Veliko ženskih društev ima v svojem programu na prvem mestu vsestransko izobraževanje gospodinje. Rdeči križ bo začel v novembru s tečajem zdravstvenega izobraževanja kmečkih žena in deklet. Sveti za prosveto so sprejeli predlog, da se v osemletkih uvede pouk gospodinjstva. Odprli so tudi več enoletnih gospodinjških šol.

Vse to obsežno in raznovrstno delo za prosveto kmečke žene bo prineslo v njeno hišo novo kulturo in higienične navade, kar bo velik doprinos dvigu splošne kulturne in higienične ravni naše vasi. Čeprav je to delo začela organizacija AFŽ, je že zdaj preraslo njen okvir in je postalo skrb in prizadevanje ljudske oblasti — torej naz. vseh.

Življenje v naših vaseh je zelo raznoliko. Od najbolj zaostalih vasi, kjer kuhajo na ognjišču in spijo na steh, pa do dobro in higiensko urejenih kmečkih hiš, imamo celo vrsto primerov bolj ali manj civiliziranega življenja, večjo ali manjšo zaostalost. Povsod pa sta potrebna in koristna izobraževanje in prosveta.

Razne navade v domačem življenju in družinskih odnosih niso vedno v skladu s ekonomskim razvojem in socialističnim napredkom naše dobe. Zato najdemo po naših vaseh še mnogo predsodkov in praznovetja, posebno če gre za otroke ali bolnike in to celo v vaseh, kjer kultura in higiena nista na tako nizki stopnji. V veliki večini kmečkih hiš je način prehrane zelo enostaven, skoraj primitiven. Če proučujemo ta problem, posebno prehrano otrok, vidimo, da ta problem ni pereč zaradi ekonomske šibkosti, ampak zaradi nevednosti kako razporediti tisto, s čimer razpolagajo, ali proizvajajo tisto, kar bi bilo koristno in možno.

Vse to nam kaže, da izobraževanje žene gospodinje mora imeti širši smisel, kot je samo kuhanje in gospodinjški nasveti, mora biti zdravstveno, ekonomsko, prosvetno in politično.

Celokupna vsebina tečaja mora biti prežeta s socialistično ideologijo in naziranjem. Bilo bi v nasprotju z našim razvojem, če bi usmerjali žene na tečajih samo v ozek krog njihovega omenjenega in majhnega gospodinjstva, da bi jih usmerjali v življenje, kot so ga živele nekoč. To bi pomenilo ženo spet zapreti v hišo in jo odtegniti pri izgradnji kolektivnega gospodarjenja na vasi. Res je, da zahteva pritegnitev žene in njeno izobraževanje, posebno v bolj zaostalih krajih, več naporov in več dela kot doslej. Toda če bomo na gospodinjstvih tečajih njen pogled usmerili na to, koliko prednosti in olajšav bi ji prineslo združeno gospodarstvo na vasi in kakšne možnosti ima pri tem za prihodnost, jo

bomo prepričali, da bo njeno delo olajšano. In ne samo to.

Ko bo žena imela več časa, ko bo razbremenjena, se bo dvignil njen interes in potreba za kulturnim življenjem in zanimanje ter veselje za naš socialistični razvoj in napredok. Prav njeno ozko gospodinjstvo delo v mestu in na vasi predstavlja danes objektivno težavo, da se žena ne more vedno vključiti v družbeno in politično življenje, kot bi hotela.

Tečaji so še ena možnost, da kmečki ženi in gospodinjji, prikazemo socializem in združništvo kot nekaj prijetnega, konkretnega in privlačnega. Tako bo postala tudi ona zavestni graditelj novega življenja in aktivni sodelavec pri zadržanih in občinskih odborih, aktivni član družbenega in političnega dela.

FRANCE MAGAJNA:

Samo za objokane ljudi

Odpravila se je bila nekoč družba pobožnih romarjev iz oddaljene dežele Kranjske na božjo pot na sveti Trsat. Da bo zasluženje čim večje, je potovala peš in peš se je izpostavljala strahovitim nevarnostim v neznanih pokrajinah. In da bo zasluženje še večje so romarji spotooma obiskovali vaške cerkve in cerkvice ter opravljali verske pobožnosti. Trudnih korakov in vsi zaprašenosti so končno dospeli v deželo Kastavsko, kjer govorniki ljudje svoj jezik, ki ni kranjski in niti ne hrvaški, pa tudi ne laški, marveč mešanica vseh treh: »Škuro je bilo i kiša je padala in smo teli jedno zakantat...«

Bila je ravno nedelja, ko so v prvih dopoldanskih urah dospeli v vasico, kjer se imenuje kakor vsi prebivalci. In napotili so se v cerkev, da bodo deležni svete maše. In so poslušali pridigo kastavskega župnika, ki je govoril takole:

»Ko bi bile sve sklade jedna sama sklada, to bi bila velika sklada; ko

bi bile sve vilice jedne same vilice, to bi bile velike vilice; ko bi bili svi ljudi jedan sam čovjek, to bi bil veliki čovjek i ko bi bili svi siri jedan sam sir, to bi bil veliki sir. Ko bi sada bila ova velika sklada z makaroni napunjena i ko bi ovi makaroni bili sa maslom zabeljeni i sa ovim sirom naribanim postrceni i ko bi ovaj čovjek prijevo ove velike vilice i bi onda pojevo sve one makarone iz ove velike sklade, to bi bil vrlo dobar obed — ali još bolje je nebesko kraljestvo!

Ko bi bile sve vode jedna sama velika voda; ko bi bila sva dreveta jedno samo veliko drvo; ko bi bile sve sekire jedna sama velika sekira; ko bi bili svi ljudi jedan sam veliki čovjek. Ko bi sada taj veliki čovjek prijevo i bi otišao i posekao ova veliko drvo i bi ova veliko drvo v ovo veliko vodo čofnilo, to bi bilo vrlo velik pljusak — a još veliko večje je nebesko kraljestvo!

Pobožni Kranjci niso mogli zdržati več. Pobegnili so iz cerkve in se zunaj brezbožno krohotali. Ljuto so jih gledali kastavski ljudje.

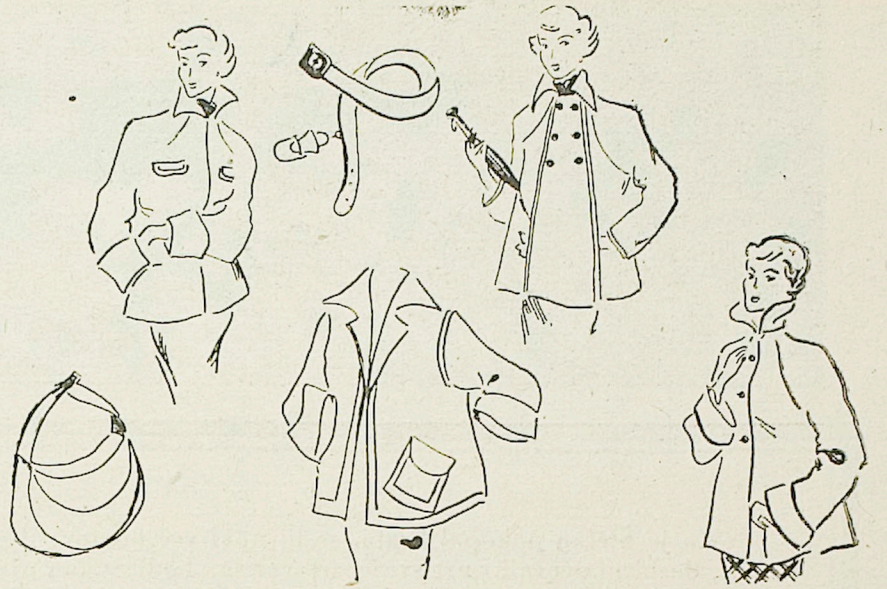
Ko je po maši kuharica v farovžu postregla župniku s kosilom, je vprašala užaljeno:

»Gospodine, zašto ste tako pridigovali, da su se vam Kranjci rugali?«

»Ej, neka vrag uzme toga i onoga, koji je kraj puta crkvu zidaao, da svaki vrag vanjo z nosom dregne!«

— Kakšen hotel! Niti enega obesalnika nimajo. Še dobro da sva naše vzela s seboj.

Na naši sliki vidite eno jesensko in tri zimske jope. Prvi model je okusna jopa z majhnim, nekoliko dvignjenim ovratnikom; rokava sta ražlani, ne preširoka, z visokimi manšetami; jopo, stisnjeno z ozkim usnjemim pasom odgovarajoče barve, zapenja pa se z nevidnimi gumbi. Druga jopa je bolj jesenskega značaja, ima zelo moderno linijo velikih re-

verjev; rokava so tričetrtinska, široka in vsita, prav tako so našiti žepi in se ne zapenja. Tretji model ima moderen majhen ovratnik, globoko skrite žepne, ražlan rokava in posebno kombinacijo gumbov. Zadnja jopa je najbolj preprosta, ima visoko stoječ ovratnik, ki nas varuje pred vetrom in mrazom, precej široka ražlan rokava in je brez žepov.

Kdo je gospodar v hiši

(Indijska pripovedka)

Neka stara indijska pripovedka mož vprašal očeta, kdo je gospodar v hiši: mož ali žena. Oče se je nasmehnil in odgovoril: »Sin moj, to je kočljivo vprašanje. Tu imas sto kokoši in konjsko vprego: vozi se po deželi in povsod, kjer najdeš zakonski par, vprašaj, kdo je gospodar. Če je gospodar žena, pusti v tisti hiši kokoš, če pa je mož, mu daj enega svojih konj.«

Ko je mladi mož že razdelil 99 kokoši, se je pripeljal do samotne kmetije. Na dvorišču je zagledal kmeta in vprašal:

»Kdo je pri vas gospodar?«

»Seveda jaz!«

»Ali to lahko dokažeš?«

Takrat je kmet poklical ženo, ki je potrdila moževi besede.

»Torej si izberil enega izmed mojih konj.« mu je ponudil obiskovalec.

»Če mi je na voljo, bi rad imel rjavca.«

Toda takrat je žena potegnila moža nekoliko v stran in mu nekaj hitro pripovedovala. Mož se je vmil k obiskovalcu in rekel:

»Če ti je vseeno, mislim, da je bolje, da vzamem šimelna.«

»Nič ne bo iz tega, dobil boš kokoš.«

In mladi mož se je odpeljal domov s praznim vozom.

Misli o ljubezni in lepoti

Jean Paul: Lepa žena ne smatra za potrebno, da bi bma še kak drugega, kajti njena lepota jo prepriča, da ima vse popolnosti, ki jih bo na njej odkril in njen najbolj vnet oboževalec.

Friedrich Nietzsche: Clovek bi se moral, da popolnoma ne zapade Erosu, nikvarjati z najmanj lepimi ženskami.

Bhartrihari: Koga ne bo lepotica, katere telo je namazano z žafrancovim mazilom, na kateri piograjava biserne ogrlice in zvončeklja nakit, popolnoma zaslužnjila?

Bias von Prienue: Poročiš se lahko z lepo ali z grdo ženo. Če je lepa, je me boš imel samo ti, če pa je grda, imaš doma furio.

Honoré de Balzac: Lepoto samo videti tam, kjer je ni, ampak jo šele ustvariti s svojim začaranim pogledom, to je gotovo najbolj zanesljiv znak ljubezni.

Abraham a Santa Clara: Lepa ženska postava je beli elizijški med, ki sladi grenki zakonski stan.

FIZKULTURA IN ŠPORT

Telovadna akademija v Sežani

Pretekli teden je fizkulturno društvo iz Sežane priredilo uspelo fizkulturno akademijo v počastitev VI. kongresa KPJ. To je bil prvi večji nastop tega društva po enem letu obstoja. Za to prireditelj je vladalo v Sežani veliko zanimanje, saj so že dva dni prej razprodali vse vstopnice, tako da so ljudje zasedli dvorano do zadnjega kotička. Prireditvi je prisostvovalo nad 500 ljudi. Vse točke, ki so jih izvajali najmlajši predšolski pionirji, šolski pionirji in pionirke, pionirji višjih oddelkov, mladinci in mladinke ter člani društva, je spremljal orkester ali pa klavir. Pred nastopom je imel kratek govor tovariš Ambrožič.

Najprej so nastopili pionirji nižjega oddelka s skoki čez kozo, najmlajši pa s telovadno točko »Zima, zima belca«, za kar so želi veliko odobravanje. Nastopili sta tudi dve pionirki z lepo telovadno točko, pionirko Jadranko pa je za izvajanje na švedski klopi občinstvo nagradilo s splošnim odobravanjem. Članice društva, mladinki Marinka in Meri, sta nastopili z vrhuškimi prostimi vajami: obe, posebno zadnja, imata možnost lepega razvoja.

Zatem so pokazali svojo spretnost pionirji in pionirke višjih oddelkov s prostimi vajami in raznoterostmi: od teh je bila najboljša mala pionirka Kralj, ki je mojstrsko izvedla vse vaje.

Na bradlji so nastopili mladinci in članice. Najboljša je bila tovari-

šica Manfreda, ki je skladno izvedla vse točke. Po ritmičnih prostih vajah ob spremljavi klavirja, preskokih in raznoterostih z nevarnimi skoki čez kozo so nastopili mladinci s prostimi vajami, s katerimi se pripravljajo za fizkulturni zlet v Beogradu. Svojo točko so brezhibno izvedli.

Predzadnja točka — španski ples, ki so ga izvajale članice društva v slikovitih oblačilih, je gledalce naravnost zadivila, tako da so jo morali ponoviti.

Ob zaključku so vsi telovadci nastopili v živi sliki piramide, nakar so skupno zapeli himno »Hej Slovani!«

Za velike uspehe, ki jih je doseglo v enem letu društvo »Partizana« v Sežani, gre zasluga predvsem poirtvovalnemu učitelju Pertotu, vzgojiteljici Manfredi in organizatorju Ambrožiču. Društvo »Partizana« je sklenilo, da bo v sedanji predvolilni kampanji gostovalo tudi po drugih centrih okraja in izven okraja, kot v Lokvi, Divači, Komnu, Tomažu in v Ilirski Bistrici, Postojni, Kopru in Tolminu. Janko Valentinič

V okviru priprav za turnejo splitskega »Mornarja« po Belgiji je državni rekorder Boris Škanata postavil dva odlična rezultata na 100 m hrbtno. V 16-metrskem bazenu je preplaval 100 m hrbtno v času 1:08,8 in 1:07,2. Čeprav se v krajšem bazenu z več obrati dosežejo razmerno-

ma boljše časi, sta ta rezultata vendar zgovoren dokaz, da je Škanata v odlični formi in da nas na tekmo vanju v Belgiji ne bo razočaral.

V ZDA so organizirali zanimivo tekmovanje avtomobilov, ki so jih sestavili iz starih delov. Skoraj neverjetno je, da je zmagovalec te nenavadne dirke dosegel brzino 380,5 km na uro.

Jugoslovanski boksarski prvak Sovljanski se pridno pripravlja za predstoječa tekmovanja.

Ureja uredniški odbor. - Odgovorni urednik Milko Stolja. Tiska tiskarna »Jadrana« v Kopru.

Naslov uredništva in uprave: Koper Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predaj 2. - Stev. tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-909-171. Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

A. S. Škofije: Zdravnik, ki je v Trstu pregledal vašega petletnega sina, misli, da je prebolel fant pred nedavnim škrlatinko. Vprašujete, ali preti otroku kaka nevarnost zato, ker ga niste poslali pravčasno v bolnico, oziroma ker ni bil zdravljen.

Brez posebnega potnega dovoljenja je prišla škrlatinka z deževnim jesenskim vrmenom čez blok pri Škofijah. Letošnje jesen so prijaviili zdravniki v Trstu nenavadno mnogo primerov škrlatinke, podobno, kot jo prijavljajo že nekaj let ne le v Trstu, temveč po vsej Evropi. Čeprav jo zdravijo s penicilinom, se povojna epidemija škrlatinke še vedno ni umesla. K sreči je epidemija lažje vrste. Tako najbrž niti vaš sin, ki ni bil zdravljen, ne bo občutil posebnih posledic. Sami ne omenjate nobenih bolezenskih znakov, vendar sta verjetno tudi vročični začetek boleznih prezrli. Potrebno je, da ostane fant nekaj dni pod zdravniškim nadzorom zato, ker povzroča nezdravljena škrlatinka komplikacije pogosto šele v tretjem tednu bolezni.

Nekdaj — oziroma še prav pred kratkim — so zaprli otroka s škrlatinko za najmanj 42 dni v bolnico skupno z drugimi, ki so prebolevali škrlatinko. Nekdaj škrlatinke same niso zdravili, temveč so zdravili komaj njene posledice,

kot na primer vnetje ledvic ali vnetje sra, ali gnojenje bezgavk na vratu ali gnojenje iz ušes. Posledice škrlatinke so bile pogoste, težke in tudi smrtne. Danes vemo, da je bil stari način zdravljenja oziroma zapiranja bolnih otrok v bolnice — škodljiv. Približno tako, kakor bi ne bilo dobro, če bi porinili v osje gnezdo človeka, ki ga je picila osa, obenem bi pa polagali nanj obkladke na popikana mesta. Bolje bi storili, če bi ga varovali pred osami, pa čeprav brez obkladkov.

Kjer je mogoče, izoliramo otroka najraje doma in ga zdravimo v domači negi, s posteljo, s penicilinom in s primerno prehrano. Kjer to ni izvedljivo, zdravimo otroka v bolnici, vendar tako, da se ne okužuje vsak dan znova. V novem oddelku za nalezljive bolezni v Piranu — ki sicer še ni dovršen — bo takšna izolacija izvedljiva bolje in lažje, kot je izvedljiva zaenkrat pri nas ali v Trstu.

Oddvojite sina od drugih otrok, da bi ne širil boleznii in da bi sam ne staknil neke nove infekcije prav sedaj, ko je posebno občutljiv. Zdravnika ne iščite čim delj, temveč čim bližje Škofijam in Vam. Zato namreč, da bi zdravnik otroka ne videl le enkrat ali nobenkrat, temveč vselej, kadar je potrebno.

9.

Ko je Štefan pokopal brata, se ni upal več domov. Biriči so prežali nanj, da bi maščevali smrt svojega tovariša. Tudi Štefan ni pozabil smrti svojega brata, hotel se je maščevati nad njimi. Vse dni je prežal v grmovju, le ponoči se je včasih približal domu.

»Kaj bo z nami?« je njegova žena vila roke.

»Če me ne bo več in vam vzamejo vse, kar imamo, pojdite k Tonišu.«

Gastaldo Feliks je krivdo za biričevo smrt valil na Štefana; grof Rajmund je o tem poročal v Oglej. Iz Ogleja je v nekaj dneh prišla odločba, naj Štefanu zaplenijo premoženje, njega pa vržejo v temnico, da ga bo sodil goriški grof, ki je bil vrhovni sodnik v deželi.

Tako so prišli biriči neki dan proti večeru, ko se je že delal mrak, in so mislili, da bodo Štefana zajeli, a ga niso našli. Visel je v gostih vejah drevesa pred hišo, od blizu gledal galjote in bi bil lahko pljunil nanje. Prebrali so sodbo, zaznamovali hišna vrata z znamenjem dveh križem položenih mečev in odšli.

Štefan je zlezal iz vej in rekel ženi: »Ne gani se, nikamor ne hodi, dokler te ne vržejo čez prag. Blago skrij!« Povedal ji je mesto, kam naj ga zakoplje. Nato je stopil v hlev, izgnal živino in zaklical ženi: »Pomagaj mi, da pridem na cesto!«

Nihče ga ni opazil, ko se je izmuznil iz vasi. Preden je sinila prva zarja, je že stal pred slovenskimi vrati čedadskega mesta.

Štefan je prodal živino čedadskim mesarjem, ki niso skoparili z denarjem in zbijali cene. Zadovoljen je stresel lire v mošnjček, ga zadržnil in ga skrnil v naprsni žep.

»Ti si iz Kobarida, ne?« ga je eden izmed mesarjev potegnil za rokav.

»Nisem,« je dejal Štefan kratko. »Od Tolmina sem.«

»Da boš dovolj zgodaj šel domov,« mu je dejal mesar. »Z denarjem ni varno hoditi po cestah; posebno ne ponoči.«

»Skrbel bom,« je dejal Štefan, »da bom hodil po poti, za katero ne ve vsak, da ne bom sam, da me ne zapusti gorjača, ki mi je mnogokdaj prav prišla, in da bom strezav in zaradi tega močan in mi ne bo mogoče tako zlahka priti blizu.«

Mesar je šel za njim. Ko je Štefan prišel do cerkve sv. Silvestra, je vstopil, mesar pa je izginil.

Štefan je pokleknil. Na steni za oltarjem so bile naslikane podobe svetnikov, vse začrnele, medel blesk je bil razlit preko njih. Gledali so, kakor da so pravkar stopili iz drugega sveta.

Štefan je upognil glavo in obšli so ga spomini. Življenje mu je kot v prikaznih plesalo pred njim. Od očenaša, ki ga je učila mati Agata, v grozo izkopanih oči in odsekanih rok, ki jih je gledal v dneh bojnih pohodov. Od lepih spominov na dom in do poti v tuje dežele, v mrz in v lakoto, v dež in poledico, v strahotne prikazni noči in v večni strah. Od vere v nevero, od upanja v brezup, od ljubezni v sovraštvo. Ali ni za ene zapovedal: »Upogni hrbet!« — a za druge: »Stopi za tilnik!« Ali se ne glasi za ene: »Ubijaj!« — a za druge: »Ljubi!« In eni upogibajo tilnik in skušajo ljubiti s stisnjenimi pestmi in zobmi, da jim curki krvi tečejo čez obraz in se umivajo v njih kot v najčistejši vodi.

»Gospod, brata so mi ubili; jaz ga maščujem!« je zajčal.

In Gospod mu je odgovoril z besedami frančiškana, pri katerem se je spovedal. »Bog te bo maščeval bolj, kot se moreš sam maščevati, Nobena kapljica krvi, nobena solza ne bo ostala nezapisana. Če ne na njih, krvnikih, na njihovih otrokih bo vžgano znamenje maščevanja. To veruj!«

Štefan je verjel. Ko je stopil iz cerkve, je bil olajšan. Hotel se je vrniti domov in z ženo zbežati v gore.

10.

Sonce še ni zašlo, ko je na samotnega potnika, ki je zamišljen z gorjačo v roki hodil po cesti, planila tolpa ljudi, ga hotela vreči na tla, pobiti ali zvezati.

Preden so ga mogli doseči in prijeti, se je potnik zdramil iz misli, dvignil gorjačo in jo zavihtel okoli sebe. V polmaraku je videl nekaj grdih postav s konicastimi klobuki, ki so se umaknili, boječ se za kožo pred neprijazno gorjačo, ki jo je vihnel korenjak.

Samoten potnik je bil Štefan. Skočil je na skalo, ki je stala ob poti, da bi se laže branil, se široko razkoračil ter kriče mahal z okleščkom, ki ga je tiščal z obema rokama.

»Razbojniki!« je vpil. »Rokomavhi grdi! Ali bi me radi olajšali za solde, ki sem jih danes izkupil za živino? Ali vam dišijo lire, marke in groši, ki zvenkljajo v moji mošnjici in obetajo nekaj brezskrbnih dni? Le pridite mi blizu, tudi jaz znam sukati orožje. Pred leti sem nosil prapore; kavelj sem znal tako spretno zasaditi v tujo barko, da se ni mogla več rešiti.«

Potepuhi, ki jim je dišala natrpana mošnja, za katero so bili izvedeli od čedadskih mesarjev, ki so bili z njimi v zvezi, pa so pihali in skušali priti na skalo, da bi se polastili Štefanovega trupla in denarja.

Štefan je vedel, da mu nič dobrega ne obetajo, zato je podsetoril svojo ilhto in moč.

»Le pridite blizu, če hočete, da tega ali onega prikrajšam za nekaj let življenja. Nocoj bodo imeli hudiči še veliko dela, ko bodo cvrli vaše duše.«

Potepini so ga naskočili, da ga je oblival mrtvaški pot.

»Udari! Dregni ga! Ali nimaš poguma? Kamen v glavo! Drog v lakotnico!«

»Na! Tu imaš!« je Štefan vračal napade. »To imaš za kamen! To za drog v lakotnico in to za druge bunke!«

Nenadoma, ko je Štefan že obupaval, pa so se napadalci v hipu porazgubili. Na cesti sta se prikazala dva jezdeca, ki sta galopirala v naglem diru. Pred Štefanom se je ustavil gastaldo Feliks, ki je z začudenjem uzel Štefana na skali, za njim pa je stal grof Villalta, ki je zabrlizgal na prste in se ozrl okrog.

Preden so se razbojniki na dano znamenje znova prikazali iz grmovja, je Štefan planil s skale, jo ucvrl skozi grmovje in izginil v goščavi.

Slišal je Villaltov klic, nato lomastenje za seboj. Slednjič je vse utihnilo. Bil je sam sredi šume. Počival je in si utrujen podprl glavo. »Med razbojniki si,« je pomislil na gastalda. »Pet zlatnikov si vreden. In še teh ne...«

Nato se je tiho in oprezno plazil dalje, se približal cesti in hodil tik ob nji, da bi ne zgrešil poti.

11.

Ob cesti je stala krčma, veselje potujočih trgovcev, pribežališče trudnih popotnikov, a tudi ta ali oni nepridiprav in razbojnik je svoj nečedni kljun pomočil v vrč, ki mu ga je krčmar postavil na mizo.

Krčmi so zaradi njene nenavadne vnanosti dejali »V črni kleti«, to pa zaradi tega, ker je bila potisnjena ob cesti globoko pod grivo, čisto pod temno skalo, v katero je imel krčmar izdolbeno klet, da je bila pijača zmeraj sveža in hladna. Pripovedovali so tudi o luknji za velikim sodom, v kateri baje ležijo marke, zlatniki, lire, groši in soldi, ki so jih tam pustili trgovci in drugi počestnjaki za pijačo in jedačo. Hiša je imela široka, nizka vrata in samo dvoje majhnih oken precej visoko v steni. V izbo je vodilo nekaj stopnic navzdol; nad vrati je visel obesek, nekaj okostnjak, ki je bil nekaj morda podoben vitezu v oklepu, zdaj pa je spominjal na smrtnjaka.

Ob krčmi so bile jasli za konje in mule, dovolj kolov in rant, da so privezovali živino, nekaj čedric, prazen sod, drva, tnalno, kamen, v katerih so phali kašo, in polno aruge ropotije, ki je štrlela malone na cesto.

Bilo je že precej pozno, mesec je bil že vstal, ko je Štefan dospel do vrat krčme in prisluhnil. Slišal je govor in šum, nato je potrkal.

Linica na vratih se je odprla, skozi so pogledale lokave krčmarjeve oči, nato so vrata cvrkutnila in se odprla. Štefan je stopil v nizek, zakajen prostor, ki je bil pregrajen v dva dela. V prvem, prednjem prostoru so bile tri mize s klopmi; ena v desnem, a druga v levem kotu za vrati; na desni strani je bila bolj v ozadju ob steni še ena mizica, na levi pa je bil nekak pult, za katerim je krčmar otrinjal tresko, ki je tičala v železnem ščipalniku. Drugi prostor je bil nekoliko vzvišen, tu je bilo ognjišče z verigo, na kateri je visel kotlič, in z ražnjem, ki je spekel nekateri kos mesa za lačne goste. Od ondot so vodila vrata v ozadje, v živo steno skale, a bila so železna in trdo zaprta in zapahnjena. Iz kota so vodile stopnice v gornje nadstropje.